

Plenair verslag

Tweede Kamer, 63e vergadering Woensdag 10 april 2024

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Omgevingswet, de Gaswet en de Warmtewet in verband met gemeentelijke instrumenten voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie) (36387)**

Termijn inbreng

(Zie vergadering van 27 maart 2024.)

De voorzitter:

Aan de orde is de Wijziging van de Omgevingswet, de Gaswet en de Warmtewet in verband met gemeentelijke instrumenten voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving, oftewel de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (36387). Dit is de re- en dupliek. De eerste termijn hebben we reeds gedaan.

Een hartelijk woord van welkom aan beide bewindspersonen, die hier alle twee heel veel uurtjes doorbrengen. Dat waarderen wij ten zeerste. Dat komt ook de warmte in dit debat ten goede. Een hartelijk woord van welkom ook aan de mensen uit Borssele. Fijn dat u ons heeft kunnen vinden. Ze zwaaien allemaal hartstikke leuk. We hebben tien sprekers van de zijde van de Kamer.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

De voorzitter:

Als eerste geef ik graag het woord aan het lid Kröger van de fractie GroenLinks-Partij van de Arbeid. Zij heeft, zoals iedereen, een derde van de spreektijd die zij had in de eerste termijn. Dat betekent voor mevrouw Kröger 3 minuten en 20 seconden. Het woord is aan haar.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter, ik had doorgegeven dat ik zes minuten spreektijd wil, aangezien dit een wetsbehandeling is en we de eerste termijn wat rap hebben moeten afhandelen. Daardoor liggen er nog wat vragen.

Voorzitter. Vandaag ronden we de behandeling van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie af. Wij zijn een voorstander van deze wet. Gemeenten geven duidelijkheid aan hun inwoners door warmteplannen te maken. Wanneer gaat

welke wijk van het gas af en welk alternatief wordt er gekozen? Hierbij is het belangrijk hoe mensen betrokken worden, participatie dus. Ik vond de beantwoording van de minister op dit onderwerp echt summier. Ik wil hem echt vragen hoe hij gaat borgen dat de participatie zoals vastgelegd in het Programma Aardgasvrije Wijken leidend gaat worden. Ook zou ik graag zien dat de coöperatieve projecten, waarbij bewoners zelf samen met de wijk mede-eigenaar zijn, dus als gemeenschap, altijd actief verkend worden door de gemeenten.

Een groot punt van zorg is betaalbaarheid. Dat is volgens mij voor de hele Kamer zo. Iedere dag lezen we in de krant voorbeelden van projecten die daarop stuk dreigen te lopen. Dit moet beter in de wet worden geborgd. Ik steun daarom het amendement van de VVD, SP en NSC. Er is alleen nog meer nodig. De warmtetransitie valt of staat met draagvlak. Het gaat nu, in afwachting van alle wet- en regelgeving, echt heel erg mis. Mensen worden dit jaar al geconfronteerd met een veel te hoge warmterekening. TNO bracht in kaart dat de tarieven vele malen hoger zijn dan in de ons omringende landen en dat de tarieven tussen 2019 en 2023 met 62% zijn gestegen. Ik vroeg de minister om een reactie op deze analyse van TNO, maar ik kreeg vooral een soort methodologische kritiek op het bericht van TNO. Ik vraag de minister om een echte reactie. Erkent hij dat we een probleem hebben? Is hij bereid om TNO of een andere partij in detail in kaart te laten brengen welke wijken er nu geraakt worden? En waardoor komen deze prijsstijgingen? Op die manier kunnen we nogmaals goed kijken naar de maximumtarieven in het noodvoorstel van de minister in reactie op onze motie. De heer Grinwis heeft een amendement ingediend om transparantie op gemaakte kosten versneld duidelijk te krijgen. Daarmee wordt dan ook invulling gegeven aan mijn door de Kamer aangenomen motie. Dat amendement steun ik dus van harte. Op basis daarvan krijgen we namelijk de transparantie om de maximale tarieven ook daadwerkelijk uitgevoerd te krijgen.

Voorzitter. Ik dien zo een aantal moties in, over de kosten van warmtenetten. Dat doe ik in de eerste plaats om de minister te vragen om in samenspraak met gemeenten, warmtebedrijven en woningbouwcorporaties tot een regeling te komen om mensen dit jaar al financieel tegemoet te komen. De noodwet die de minister eerder maakte in reactie op mijn motie, biedt mensen een lager tarief per 1 januari 2025, maar dat doet nu niets voor mensen. Ik zeg met klem tegen de minister: dit probleem kan je niet afschuiven naar lokaal niveau. Je moet daar als Rijk ook in bijspringen. Je kan het niet afschuiven als "lokale afspraken".

Mijn tweede motie vraagt om voor de behandeling van de Wcw aan de Kamer de mogelijkheden te schetsen hoe we de hele kostenverdeling van de warmtetransitie zo regelen dat het uitgangspunt is dat wat maatschappelijk het meest wenselijk is, ook voor mensen het meest aantrekkelijk is. Als een warmtenet in een wijk maatschappelijk gezien de beste optie is, bijvoorbeeld omdat we daar veel extra kosten voor netcongestie mee voorkomen, hoe geven we dan de hele financiering zo vorm dat het ook voor mensen het meest aantrekkelijke alternatief is? Daarbij wil ik expliciet aandacht vragen voor het feit dat mensen die zijn aangesloten op het warmtenet nu dubbel vastrecht betalen, zowel via nettarieven voor het elektriciteitsnet als via het vastrecht voor de warmtenetten. Ze betalen dus net zo veel mee aan het elektriciteitsnet als iemand die op all-electric zit en dat is onrechtvaardig. Graag zie ik de mogelijkheid uitgewerkt dat zij hier bijvoorbeeld een korting op krijgen. Ik zou ook graag zien dat daarin betrokken wordt op welke

manieren de kosten van warmtenetten gedrukt kunnen worden, bijvoorbeeld door EBN te laten participeren of door als Rijk garant te staan.

Voorzitter. De warmtetransitie is cruciaal voor klimaatbeleid met draagvlak. Dichter bij huis krijg je het klimaatbeleid niet. Daarom is het nog extra belangrijk dat die transitie rechtvaardig gebeurt. Gelukkig zien we ook plekken waar warmtenetten, veelal in publieke handen, een succes zijn. We moeten dus als overheid regie nemen en daar is dit wetsvoorstel van vandaag een belangrijke stap in.

Dan kom ik bij de moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat onderzoek van TNO laat zien dat de energierekening voor huishoudens met een warmteaansluiting gemiddeld stevig stijgt, waardoor dit voor huishoudens soms wel honderden euro's stijging kan betekenen en daarmee duurder is dan aardgas;

constaterende dat huishoudens hiervoor pas in 2025 worden tegemoetgekomen, waardoor ook veel kwetsbare huishoudens al dit jaar in de problemen kunnen komen;

overwegende dat hiermee het niet-meer-dan-andersprincipe niet wordt nageleefd;

overwegende dat de grondslag waarop de verlaging van het maximumtarief voor warmte van volgend jaar is gebaseerd ook dit jaar van toepassing is;

verzoekt de regering om al dit jaar huishoudens tegemoet te komen door in samenspraak met gemeenten, warmtebedrijven en woningcorporaties tot een financiële tegemoetkoming te komen en dekkingsvoorstellen aan de Kamer voor te leggen, waarbij de WIS een mogelijkheid is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Kröger, Postma en Beckerman.

Zij krijgt nr. 21 (36387).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat collectieve warmtenetten een belangrijk onderdeel zijn van de uitvoering van de energietransitie in de gebouwde omgeving, maar dat er op diverse plaatsen in Nederland zorgen zijn rond de kosten voor warmtenetten, met name voor bewoners van sociale huurwoningen in kwetsbare wijken;

overwegende dat de kosten van de energietransitie op verschillende manieren neerslaan bij huishoudens, waardoor de hoogte van de energierekening tussen huishoudens steeds meer uiteen gaat lopen naarmate de variatie in energiebronnen en lokale situaties toeneemt, en hier geen integraal beleid op is;

constaterende dat bewoners die aangesloten zijn op een warmtenet hetzelfde nettatarief voor elektriciteit betalen als bewoners die middels een elektrische warmtepomp in hun warmtevraag voldoen, en op deze manier dus zowel voor het warmtenet als voor het elektriciteitsnet meebetalen, maar daar niet evenredig gebruik van maken;

verzoekt de regering de kostensystematiek voor warmteverbruik in huis integraal in kaart te brengen, waarbij het uitgangspunt is dat de optie die maatschappelijk het meest wenselijk is ook voor de bewoners het meest aantrekkelijk wordt, te schetsen met welke instrumenten (zoals tarieven, belastingen, subsidies en toeslagen) hierop gestuurd kan worden, en dit voor de behandeling van de Wet collectieve warmte met de Kamer te delen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Kröger, Erkens en Postma.

Zij krijgt nr. 22 (36387).

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter. Tot slot heb ik nog een hele korte motie over de noodzaak van lokale warmtecoöperaties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat gemeenten werken aan warmteplannen;

overwegende dat warmtecoöperaties bij uitstek geschikt zijn om te zorgen voor goedkope, betrouwbare en sociale warmtevoorziening;

verzoekt de regering ervoor zorg te dragen dat gemeenten actief de mogelijkheid van een warmtecoöperatie onderzoeken en meenemen in het opstellen van een warmteplan,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Kröger.

Zij krijgt nr. 23 (36387).

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Dank u wel.

De **voorzitter**:

U bedankt. Dan gaan we luisteren naar de heer Erkens van de fractie van de VVD.

De heer **Erkens** (VVD):

Dank u, voorzitter. Zoals ik in de eerste termijn heb genoemd, staat voor de VVD voorop dat we de warmtetransitie alleen kunnen laten slagen als daar voldoende draagvlak voor is. Onze huishoudens moeten voldoende tijd krijgen om de overstap naar een duurzame woning te maken. Daarnaast vindt de VVD het belangrijk dat we het makkelijker maken voor mensen en dat we ervoor zorgen dat iedereen goed wordt geïnformeerd over de energietransitie, wat die voor hem of haar betekent en wat er van hem of haar wordt verwacht.

In de warmtetransitie moeten we alleen een wijk overzetten op een warmtenet als dat op een betaalbare manier kan. Daarvoor moet de wijk geschikt zijn. Voor alle overige woningen is de individuele route beter: isoleren en bijvoorbeeld overstappen op een hybride warmtepomp met in de toekomst groen gas. Die kan dan worden gebruikt tijdens koude winterdagen.

Voorzitter. Ik heb een aantal voorstellen ingediend om deze wet te verbeteren, allereerst een voorstel over de voorspelbaarheid. Mensen mogen niet overvallen worden door de overgang naar een duurzame energievoorziening. Hier moet een redelijke termijn aan voorafgaan. Om ervoor te zorgen dat iedereen het mee kan maken, stellen we voor om in de wet vast te leggen dat er een minimumtermijn van acht jaar gaat gelden. Dan hebben mensen voldoende tijd om samen met hun gemeente de stap te zetten. Ten tweede moet het ook betaalbaar blijven voor huishoudens. Met meerdere collega's heb ik daarom een amendement ingediend om deze randvoorwaarde in de wet op te nemen, waardoor een gemeente alleen een besluit kan nemen om over te stappen op een warmtenet als zij kan aantonen dat het betaalbaar voor de inwoners. We zijn blij dat het maatschappelijk middenveld dit voorstel omarmt en steunt. Daarnaast zien we op het gebied van betaalbaarheid dat veel huishoudens willen verduurzamen, maar bijvoorbeeld onvoldoende geld op de rekening hebben staan om een warmtepomp aan te schaffen of om te isoleren. Daarom zal ik zo een motie indienen om te onderzoeken of bijvoorbeeld leasecontracten voor verduurzamingsinvesteringen zouden kunnen worden ingezet om huishoudens te ondersteunen in de verduurzaming.

Voorzitter. De VVD wil ook dat we mensen zo veel mogelijk ontzorgen. Mensen zien door de bomen van alle complexe regelingen het bos niet meer. Er moet één loket komen en de versnippering en complexiteit die we met elkaar opgetuigd hebben, moeten weggehaald worden. Mensen moeten ook aan de deur geholpen kunnen worden in deze transitie. Hiervoor zal ik mijn tweede motie zo indienen.

Voorzitter. Kort over de actualiteit, voordat ik overga tot het indienen van twee moties. Ik wil nog wat kwijt over de situatie in Amsterdam en de brief die daarover gestuurd is. Ik vind het nogal wat dat de gemeente Amsterdam, de woningcorporatie en Vattenfall tot een project besloten hebben dat blijkbaar niet goed genoeg in elkaar zat, waardoor inwoners financieel klemzitten, en dat vervolgens de oproep is: wij

komen er niet uit met elkaar; laat de belastingbetaler en het Rijk maar volledig betalen hiervoor. Dat zal ook frustrerend zijn voor gemeentes die dit beter geregeld hebben. Tegelijkertijd hebben de bewoners er niks aan wanneer deze partijen met elkaar ruziën en het Rijk mee ruziet. Dus ik heb nog een vraag aan de minister: gaat hij in gesprek treden met deze drie partijen om tot een oplossing te komen?

Voorzitter. Dan de moties, maar ik zie ook interrupties.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik heb een vraag over de motie over de leasecontracten. Het is goed om te kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat de subsidies voor iedereen toegankelijk zijn; zo hoor ik 'm. Maar leasecontracten omvatten eigenlijk, zoals het in mijn hoofd zit, een blijvende betaling, een blijvende huur voor iets wat je nooit in bezit krijgt. Is dat ook hoe de heer Erkens het ziet? Is het een lange lening of is het echt een afbetaling waarna je aan het einde gewoon klaar bent?

De heer **Erkens** (VVD):

Misschien moet ik het woord "leasecontracten" veranderen, als dat de insinuatie is die het oproept. Het gaat mij er met name om dat je bijvoorbeeld in een woning woont die uitermate geschikt is om verder geïsoleerd te worden of voor een warmtepomp, die je dan binnen een aantal jaren kan terugverdienen, maar dat je als huishouden het geld daarvoor gewoon niet op de rekening hebt staan. Ik wil kijken of er modellen mogelijk zijn waarmee de maandelijkse besparing op je rekening gebruikt kan worden om de investering te kunnen doen. Aan het einde daarvan zou het product uiteraard ook van jouzelf kunnen zijn.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dat klinkt al veel mooier. Mijn laatste vraag is dan de volgende. Bij een leasecontract, zo'n lening, horen ook weleens hele hoge rentes. Zit er ook een beperking in of een idee van wat een normaal rentetarief zou zijn?

De heer **Erkens** (VVD):

Dat is een goede vraag. Die beperking zit niet in deze motie, maar ik zou dan wel via deze weg aan de minister willen meegeven om daar bij de uitwerking naar te kijken. Met het Warmtefonds is misschien een goede koppeling te maken, omdat daarin ook gewerkt wordt met hele lage tarieven, zodat mensen inderdaad niet te veel eraan gaan betalen. Dat vind ik een goede toevoeging.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Ik hoor de VVD nu eigenlijk hetzelfde doen als wat ik de minister op camera hoorde doen, namelijk alles afschuiven en het daarmee een lokaal probleem maken. Laten we wel wezen: we hebben met elkaar afspraken gemaakt over de warmtetransitie. We hebben gezegd: ga aan de slag, gemeenten; ga die stap zetten. Vervolgens blijven vanuit het Rijk eigenlijk alle wet- en regelgeving en alle goede subsidiekaders achter. En nu zie je dat een project gewoon dreigt stil te vallen. Het is een maatschappelijke opgave om die transitie te maken. Het is toch heel logisch dat het Rijk daar een stap in zet?

De heer **Erkens** (VVD):

Nee, ik wil het niet volledig wegduwen van het Rijk. Dat heb ik ook niet gezegd in

mijn inbreng. Het gaat mij er met name om dat ik veel gemeentes zie die het wel gewoon beter geregeld hebben met elkaar. Ik vind het ook nogal wat dat als drie partijen die hoofverantwoordelijk zijn voor het project, er niet uitkomen met elkaar en vervolgens zeggen: we laten het Rijk er volledig voor opdraaien. Dat vind ik ook niet fair richting gemeentes, woningcorporaties en energiebedrijven die het beter geregeld hebben. Maar ik zeg daar ook bij dat de inwoners daar niks aan hebben. Ik verzoek de minister daarom om in gesprek te gaan met die drie partijen om gezamenlijk tot een oplossing te komen, waarbij die drie partijen er zelf ook aan moeten bijdragen.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Als de heer Erkens het verhaal dat we in de kranten hebben kunnen lezen goed volgt, dan weet hij dat de drie partijen, zeker de gemeente, aan de lat staan om een bijdrage te leveren. Alleen, er is een opgave neergelegd bij gemeenten, decentraal. We zitten hier nu een wet te bespreken. We wachten al jaren op de Wcw. De subsidieregelingen blijven maar onduidelijk en vaag. Er zijn natuurlijk nogal wat randvoorwaarden die we ook vanuit Den Haag niet goed geregeld hebben. Dus dat moeten we ook onszelf aantrekken. Maar goed, ik ben blij om te horen dat de heer Erkens in ieder geval inziet dat de minister hier ook een rol in heeft.

De heer **Erkens** (VVD):

Daar ben ik het mee eens. Die randvoorwaarden hadden we inderdaad eerder met elkaar moeten regelen. Wat dat betreft vind ik het van belang dat de Wcw snel naar de Kamer komt. We hebben daar op dit moment nog wel een aantal heel grote kanttekeningen bij. Maar we moeten wel de randvoorwaarden maken voor gemeenten om deze projecten succesvol te kunnen voltooien met elkaar. Ik wil u er wel op wijzen dat het met name in Utrecht en Amsterdam niet heel goed loopt op dit moment. Soms kan het ook goed zijn om iets langer de tijd te nemen om een project goed uit te voeren. Maar ik ben het met u eens dat wij hier ook een verantwoordelijkheid in hebben.

De heer **Madlener** (PVV):

In Rotterdam loopt het ook heel slecht. Daar wordt nu een enorm verlies geleden door de lokale overheid door de verkoop aan Vattenfall. Men zit daar vast in het warmtesysteem en kan geen kant op. Nu komt de VVD met een lease-idee. Dat is in feite weer een lening om te verduurzamen. Er gaat een hoop dwang uit van deze wet. Ik wil graag het volgende vragen aan de VVD. De VVD heeft de v van vrijheid in haar partijnaam staan. Vindt de VVD niet dat we veel te hard gaan? Moeten we niet eerst de problemen die er nu zijn met al die warmtenetten oplossen voordat we dit mensen gaan opdringen? Is dat niet veel verstandiger?

De heer **Erkens** (VVD):

Ik heb een beetje een déjà-vugevoel, want in de eerste termijn hadden we hetzelfde debat met elkaar. Ik vind het van belang dat we de problemen met de huidige warmtenetten oplossen, want in veel wijken zie je mensen gewoon te veel betalen. Mevrouw Kröger zei daarbij terecht dat we dan ook vanuit het Rijk die randvoorwaarden moeten maken om ervoor te zorgen dat die prijzen betaalbaar zijn.

Dan heb je het vraagstuk over nieuwe warmtenetten. Wij hebben als VVD een amendement voorgesteld om in de wet op te nemen dat betaalbaarheid een

randvoorwaarde is. Als in wijken niet kan worden aangetoond dat die overgang op een betaalbare manier gaat plaatsvinden, dan zal de gemeente de bevoegdheid ook niet kunnen inzetten. Wij zeggen: doe het alleen op de plekken waar het betaalbaar kan zijn.

De heer **Madlener** (PVV):

Ja, maar die belofte van betaalbaarheid hebben we iets te vaak gehoord. Als je je gaat verdiepen in alle warmtenetten die er zijn, dan zie je dat ze meer problemen dan oplossingen hebben gebracht. Die problemen zijn nog steeds niet opgelost. Betaalbaarheid is een leuke belofte, maar in de praktijk valt het gewoon vies tegen. De aanleg van die warmtenetten is vaak veel duurder dan men van tevoren vermoedde. Die kosten moeten ergens blijven. Nu zeggen we: de burgers mogen niet te veel betalen. Wie betaalt het dan? Dan is het weer de subsidiegever, oftewel de belastingbetaler. Uiteindelijk betaalt altijd iemand die rekening. Dan zijn er nog veel te veel problemen met die warmtenetten. Er zijn talloze voorbeelden — u heeft ze zelf genoemd — van problematische warmtenetten. Die problemen zijn nog niet opgelost. En dan zeggen we nu in deze wet: we gaan dit breed uitrollen over Nederland; we formuleren enorme ambities om de helft van alle huizen aan een warmtenet te krijgen. We zijn toch veel te hard aan het lopen? Vindt de VVD nu echt niet dat we even pas op de plaats moeten maken en eerst de huidige problemen moeten oplossen? Dan praten we er over een paar jaar nog een keer over of dit een goede oplossing is, want ik twijfel er echt aan.

De heer **Erkens** (VVD):

Volgens mij kun je ook twee dingen tegelijk doen. De rijksoverheid is vrij groot. Ik hoop dat we tegelijkertijd de problemen bij bestaande netten kunnen oplossen én goed kunnen nadenken over waar het geschikt voor is. Ik denk wel dat mijn collega een terecht punt maakt over de ambities op het gebied van warmte. Ik denk dat er met de randvoorwaarden die wij nu stellen minder wijken geschikt voor gaan zijn dan misschien oorspronkelijk de ambitie was. Dat is ook omdat je ziet dat mensen de laatste jaren al veel geïsoleerd hebben, warmtepompen aangeschaft hebben en zonnepanelen neergelegd hebben. De potentie rondom groen gas, waarmee je het bestaande gasnet kan gebruiken, is groter dan we een aantal jaren geleden dachten. Ik denk dat warmtenetten een kleinere rol gaan spelen in de transitie dan we in het verleden dachten, omdat de individuele route voor veel mensen veel aantrekkelijker begint te worden.

De **voorzitter**:

Prima. U had nog wat moties voor ons.

De heer **Erkens** (VVD):

Voorzitter. Dan de moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat veel huishoudens die hun woning willen verduurzamen onvoldoende geld op de rekening hebben staan om deze investeringen te doen;

van mening dat een mogelijke oplossing zou zijn om energieleveranciers te laten werken met bijvoorbeeld leasecontracten voor verduurzaming, waarbij zij verduurzamingsinvesteringen van hun klanten bekostigen en dit maandelijks afschrijven met de energierekening;

verzoekt de regering om met onder andere energieleveranciers uit te werken of en hoe deze contracten voor verduurzamingsinvesteringen zouden kunnen worden ingezet om huishoudens te ondersteunen in de verduurzaming van hun woning en of er naast leasecontracten ook nog alternatieve oplossingen denkbaar zijn voor dit probleem;

verzoekt de regering de Kamer hierover in Q3 2024 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Erkens, Bontenbal en Grinwis.

Zij krijgt nr. 24 (36387).

De heer **Erkens** (VVD):

Bij die leasecontracten noem ik de kanttekeningen die mevrouw Postma net maakte.

De voorzitter:

Q3, wat is dat ook weer?

De heer **Erkens** (VVD):

Kwartaal drie, voorzitter. K3 is weer wat anders; vandaar dat ik het "Q3" genoemd heb. Maar als u zegt dat ik het met één letter ook in het Nederlands kan afkorten ... Ik kan het de volgende keer ook uitspellen als u dat fijner vindt.

De voorzitter:

Ja, gewoon "derde kwartaal".

De heer **Erkens** (VVD):

Het derde kwartaal. Dan zal ik het de volgende keer gewoon uitspellen. Prima. Q3 gaan we in ieder geval niet naar K3 vertalen. Dat is prima.

Dan de laatste motie, voorzitter.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat huishoudens zo veel mogelijk moeten worden ontzorgd in de energietransitie;

constaterende dat er veel financiële hulp beschikbaar is om te verduurzamen, maar dat met de beschikbaarheid van verschillende subsidie- en financieringsinstrumenten dit enorm complex en onoverzichtelijk kan zijn voor veel huishoudens;

overwegende dat het ontzorgen van huishoudens en gebruikers nodig is bij verduurzaming, in het bijzonder voor degenen die dit niet op eigen kracht kunnen, maar dat de beschikbare ondersteuning versnipperd kan zijn;

verzoekt de regering om samen met de medeoverheden voor één loket te zorgen voor huishoudens waar burgers zowel online als fysiek geholpen en geïnformeerd worden over de verschillende mogelijkheden die er zijn en hier de bestaande ondersteuningsstructuur van energieloketten en de implementatie van de one-stop shop uit de herziene EPBD in mee te nemen;

verzoekt de regering om samen met gemeenten, RVO en het Warmtefonds de mogelijkheden te onderzoeken om het aanvragen van verschillende subsidiepotjes en financieringsinstrumenten te bundelen in één loket voor huishoudens;

verzoekt de regering om samen met medeoverheden tot een deur-tot-deuraanpak te komen om huishoudens proactief te ontzorgen bij de overstap van aardgas naar een duurzaam alternatief,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Erkens en Grinwis.

Zij krijgt nr. 25 (36387).

De heer Erkens (VVD):

Dank voor uw coulance, voorzitter.

De voorzitter:

Graag gedaan. De heer Flach van de Staatkundig Gereformeerde Partij.

De heer Flach (SGP):

Voorzitter. Ik begin met een hartelijke groet aan de tientallen Zeeuwen die op de tribune hebben plaatsgenomen. Of dat een relatie heeft met de preek die de minister afgelopen zondag in Middelburg gehouden heeft, weet ik niet, maar wees welkom!

De voorzitter:

Ze gaan meteen weg ook. Ziet u dat?

(Hilariteit)

De voorzitter:

Meneer Flach dacht: ik doe even de groeten aan de achterban in Zeeland; ze staan op en ze gaan weg. Probeer daar maar eens overheen te komen. Pijnlijk moment, zegt de heer Erkens.

De heer Flach (SGP):

Je zou kunnen zeggen: ik preek de zaal leeg.

De voorzitter:

Dat heb ik heel vaak, hoor ik de heer De Jonge zeggen. Zullen we weer naar het onderwerp gaan?

De heer Flach (SGP):

Goed, voorzitter. Dank aan beide ministers voor hun beantwoording in de eerste termijn. Goed dat duidelijk is gemaakt dat gemeenten niet verplicht zijn gebruik te maken van de bevoegdheid die ze krijgen. Voldoende waarborgen voor haalbaarheid en betaalbaarheid voor individuele gebouweigenaren en huurders is voor de SGP cruciaal om deze wet te kunnen steunen, zeker nu we de onderliggende AMvB nog niet kunnen zien. Het concept zoals dat ter consultatie was voorgelegd, was echt onvoldoende. Ook de 5% meest kwetsbare huishoudens moeten het mee kunnen maken, linksom of rechtsom. Niet alleen financieel, via gebouwgebonden financiering of subsidies, maar ook qua doenvermogen. Worden ze tijdig wegwijs gemaakt? Gemiddeld kan het plaatje goed zijn, maar ik wil dat het plaatje er ook goed uitziet voor juist die 5% meest kwetsbare huishoudens. Ik ben bang dat ze met nadeelcompensatie niet goed uit de voeten kunnen. Ik zie dit onvoldoende terug in de inzet van de minister. De vraag blijft: hoe kunnen we hier met elkaar handen en voeten aan geven in de instructieregels die eraan komen?

In de discussie over betaalbaarheid gaat het ook over de kosten van warmtenetten en warmtetarieven. Graag heb ik hier meer zekerheid over, onder meer door nu al de stap te zetten richting loskoppeling van gas- en warmtetarieven en door meer duidelijkheid over de ondersteuning vanuit het Rijk of een staatsdeelneming voor de aanleg van netten en het socialiseren van infrakosten. Een deel moet nog uitgewerkt worden. Waar kunnen we nu op rekenen?

Het is tenslotte van belang dat — niet "ten slotte", anders zou u denken dat ik aan het eind van mijn bijdrage ben — dat gebouweigenaren tijdig weten waar ze aan toe zijn. Welke maatregelen zijn in hun situatie passend? Welke ondersteuningsregelingen zijn hiervoor beschikbaar? Ik had een waarborg op dit punt meegenomen in mijn amendement; de minister had juridisch-technisch bezwaren. Mijn vraag blijft echter wel staan: hoe kunnen we ervoor zorgen dat gebouweigenaren weten waar ze aan toe zijn?

Het door mij ingediende amendement op stuk nr. 11 is in schoonheid ten onder gegaan. Ik heb een alternatief ingediend en ik heb me ook deels aangesloten bij het amendement van de heer Erkens. Wat de waarborgen via de instructieregels betreft trekken we daarom samen op met de VVD c.s., die op dit punt een amendement hebben ingediend. Dit amendement is nog wat aangescherpt om duidelijker te maken dat ook de 5% meest kwetsbare huishoudens het mee moeten kunnen maken. Over het warmteprogramma heb ik een apart amendement ingediend. Ik vind het belangrijk om vast te leggen dat gemeenten in een vroeg stadium kijken naar doelmatigheid, haalbaarheid en betaalbaarheid. Het is belangrijk dat gemeentebesturen en gemeenteraden zich een goed beeld kunnen vormen van de gevolgen van besluiten voor individuele huishoudens. Ik heb voorgesteld om hun de mogelijkheid te geven hun plan voor een wijk te laten toetsen door de ACM. De minister geeft aan dat het aan de gemeenteraad is om bijvoorbeeld een second opinion aan te vragen bij een adviesbureau. Ik snap dat hij dat zegt, maar dan krijg je versnipperde toetsing, terwijl je in deze fase graag een bestendige lijn wilt vormen. Is

het niet verstandig om te bezien of de ACM alsnog een rol kan krijgen bij een vrijblijvende check op de betaalbaarheid van wijkplannen over afsluiting van het gasnet?

En moties heb ik niet.

De voorzitter:

Dat siert u. U heeft wel een interruptie van mevrouw Postma.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik heb met veel interesse naar het amendement van de heer Flach gekeken, want ik denk dat het heel belangrijk is om goed op te komen voor huishoudens die niet mee kunnen komen. Ik zit even met die 5%. Is dat voldoende volgens de heer Flach? Waar komt die 5% vandaan? Zou dat misschien hoger moeten? Heeft de heer Flach de zekerheid dat we, als we het op 5% houden, de juiste mensen mee kunnen nemen en dat er niemand tussen wal en schip valt?

De heer Flach (SGP):

Die zekerheid heb ik niet. Het is natuurlijk ook niet precies af te bakenen met 5%, maar in de praktijk zie je vaak dat het een dergelijke omvang heeft. Het staat eigenlijk symbool voor die groep die ondanks alle maatregelen buiten de gemiddelden valt en het gewoon niet kan betalen. Dus vandaar die aanduiding van 5%.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Kan ik het dan zo lezen dat het wat opgerekt kan worden als dat nodig is in een wijk, van 5% naar 10%? Is het een mogelijkheid om het zo te lezen of om het zo te specificeren?

De heer Flach (SGP):

Het gaat natuurlijk om het doel. Het gaat om het doel dat we deze transitie met elkaar doorkomen. Juist de groep die nu achterblijft, heeft de transitie misschien het meest nodig om zijn kosten beheersbaar te maken, maar kan die niet meemaken. Eerlijk gezegd maakt het mij niet uit of het 5%, 6%, of 7% is, als we die groep maar meenemen.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaan we luisteren naar de heer Grinwis van de fractie van de ChristenUnie.

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Voorzitter. Zo'n debat over de Warmtewet is eigenlijk best hartverwarmend. We doen het zelfs op twee verschillende dagen. Ik vind dat mooi. Ik heb twee moties meegebracht om de feestvreugde te vergroten. Die dien ik als eerste in. Dan hebben we dat maar vast gehad.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat in de Wgiw gemeenten zich ervan moeten gaan vergewissen dat het alternatief voor aardgas daadwerkelijk beschikbaar is voordat het transport van aardgas kan worden stopgezet;

overwegende dat deze vergewisplicht vastgelegd en omschreven wordt in een AMvB, waardoor nu nog niet duidelijk is hoe gemeenten invulling moeten geven aan deze plicht;

verzoekt de regering te komen tot een helder afgebakende en juridisch bindende vergewisplicht, waarin leveringszekerheid van warmte goed geborgd is, wat bewoners rechtszekerheid biedt om niet zonder alternatief afgesloten te worden van het gas,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Grinwis, Paternotte, Bontenbal, Erkens, Flach en Postma.

Zij krijgt nr. 26 (36387).

De heer Grinwis (ChristenUnie):

"Vergewisplicht" is overigens een prachtig woord dat bijna allitereert met mijn achternaam, zoals sommige collega's al eerder zeiden.

De voorzitter:

En dat van uw achternaam, staat dat ook in de motie?

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Dat staat ook gewoon in de motie. Ja, daarom. Dan de tweede motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het afhankelijk is van de omstandigheden of werkzaamheden in het kader van de wijkgerichte aansluiting op een collectieve warmtevoorziening moeten worden aangemerkt als dringende werkzaamheden, renovatie of een combinatie van beide, wat gevolgen heeft voor de instemming van huurders, de kosten voor verhuurders en de snelheid waarmee werkzaamheden kunnen worden gedaan;

verzoekt de regering spoedig te voorzien in een modernisering van het huurrecht, waaronder het initiatief- en instemmingsrecht van huurders, om te komen tot duidelijkheid wanneer de aansluiting van huurwoningen op een collectieve warmtevoorziening kwalificeert als een dringende werkzaamheid en om het huurrecht beter aan te laten sluiten bij de duurzame ontwikkelingen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Grinwis, Bontenbal en Flach.

Zij krijgt nr. 27 (36387).

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Voorzitter. Op beide moties ben ik in mijn eerste termijn ingegaan. Vooral waar het gaat om die laatste: volgens mij wachten we al een poosje op een wetsvoorstel waarin een aantal zaken moeten worden verduidelijkt met betrekking tot het huurrecht en vve's. Ik kan niet wachten totdat dat voorstel naar de Kamer komt en ik hoop de minister ook niet.

De **voorzitter**:

Een vraag van de heer Bontenbal.

De heer **Bontenbal** (CDA):

We kennen collega Grinwis als iemand die graag moties en amendementen indient. Nou heeft hij zijn amendement ook weer opgeknipt in twee stukken. Daar kan natuurlijk een inhoudelijke reden achter zitten, maar ik vroeg mij af of dit niet toch stiekem een poging was van collega Grinwis om weer wat hoger te scoren in de politieke index, waar hij toch altijd al in de top drie terecht komt. Ik vraag dit mede namens collega Flach overigens.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Zo.

De heer **Bontenbal** (CDA):

En ook namens collega Erkens, hoor ik nu.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Ook namens alle collega's waarschijnlijk, en de hele tribune. Welkom aan iedereen overigens. Ik kan niet wachten totdat die index opnieuw wordt geactualiseerd en gepresenteerd. Je kunt maar beter het zekere voor het onzekere nemen, dus bij dezen. En het heeft alleen maar zin als ze worden aangenomen, hè. Deze interruptie is volgens mij ook een warme aanbeveling om voor de moties en amendementen van Grinwis te stemmen. Daar kom ik zo meteen nog op.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

De heer Paternotte wil heel graag door op het vorige punt. Dat is de populariteit, geloof ik.

De heer **Paternotte** (D66):

Het is altijd minder sterk als mensen voor zichzelf moeten opkomen als het gaat om de politieke index, maar in dit geval wil ik toch even zeggen dat de heer Grinwis op verzoek van mijn fractie het amendement heeft opgeknipt. Dus wij helpen hem daarmee ook bij de politieke index, maar het was niet het hoofddoel van het opknippen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Dank, meneer Paternotte, maar inderdaad: ik wilde nog toekomen aan het toelichten

waarom ik zulks heb gedaan. Dat is naar aanleiding van het debat in eerste termijn geweest, waarin de minister heeft gereageerd op het amendement dat ik had ingediend op stuk nr. 14. Daarbij gaf hij aan dat er een onomstreden deel is dat we allemaal zouden moeten willen. Dat is nu opnieuw ingediend op stuk nr. 19. Dat heb ik dus als het ware uit het amendement geknipt en ingediend op stuk nr. 19. Het amendement op stuk nr. 18 is het amendement waar enige discussie over mogelijk is, namelijk of je nu deze gelegenheid te baat moet nemen om al een soort van verankering van die kostprijsmethode voor warmte in de wet op te nemen. Daarbij is de risicoafweging van mij en collega Flach: dat moeten wij nu doen, maar dat neemt niet weg dat we zo snel mogelijk de Wet collectieve warme met elkaar moeten behandelen, omdat daarin een betere of een preciezere methode voor de warmteprijs wordt vastgelegd dan ik in dit amendement in deze fase van de strijd kan doen. Dat is dus inderdaad de overweging geweest om het te splitsen in twee amendementen ...

De voorzitter:

Heel goed. Ja.

De heer Grinwis (ChristenUnie):

... en het had dus geen ondermaatse reden, zoals de heer Bontenbal suggereerde, maar wat wel mooi meegenomen is.

Mevrouw Beckerman (SP):

Ik help de heer Grinwis natuurlijk graag aan aangenomen moties, hoewel die politieke index mij niet heel veel interesseert.

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Mij ook niet.

Mevrouw Beckerman (SP):

Maar mijn serieuze vraag is ...

De voorzitter:

U moet hier altijd de waarheid spreken. Dat weet u. U moet altijd de waarheid spreken.

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Zeker, voorzitter.

Mevrouw Beckerman (SP):

Ja, dat laten we dan maar in het midden. Maar wat moet ik verstaan onder "modernisering van het huurrecht"? Is dat meer democratie of is dat minder democratie? Ik snap de motie nog niet.

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Er zitten eigenlijk twee aspecten aan. Een deel betreft de modernisering van de spelregels rondom vve's. Daar heb ik eerder moties over ingediend en die zijn ook aangenomen. De minister heeft daar heel positief op gereageerd en er gebeurt ook al veel. Maar niet alles is met Kamerbrieven op te lossen. Dat vergt deels ook echt een aanpassing van wetgeving. Een voorbeeld is het instemmingsrecht van huurders

als er iets aan isolatiemaatregelen of verduurzamingsmaatregelen moet gebeuren. Anders dan in het verleden heb je dan bij veel werkzaamheden te maken met een soort hybride tussen maatregelen die het eigen huis betreffen en maatregelen die het hele gebouw betreffen. Huidige splitsingsaktes en de manier waarop dat allemaal geregeld is, voldoen niet helemaal. Dat debat hebben we eerder gevoerd. Daar komt nu bij dat als een straat opengaat en er een aansluiting komt voor een collectief warmtenet, het niet helemaal duidelijk is of dit een nieuwe bouwactiviteit of een renovatie is en hoe dat precies zit.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Dit is trouwens ook een van de redenen waarom de SP altijd waarschuwt voor de verkoop van een deel van de sociale huurwoningen. Het gevolg is namelijk dat je dit soort hele ingewikkelde situaties krijgt. "Gespikkeld bezit" noemen we dat hier. Maar dat terzijde. Ik maak me zorgen over twee dingen. Als het draagvlak voor klimaatbeleid weg is, dan is het ook weg. Volgens mij zijn twee voorwaarden heel erg belangrijk, namelijk betaalbaarheid en zeggenschap. Ik zou die democratisering juist willen vergroten en willen koppelen aan de betaalbaarheid. Ik heb daar in de eerste termijn ook vragen over gesteld. Als er €6.000 is om te verspijkeren aan een sociale huurwoning, maar dat niet voldoende is, dan is het veel logischer dat een huurder zegt: dan ga ik er zo hard op achteruit; dan zeg ik nee. Volgens mij zit het echt in die combinatie van factoren. Ik kan echt niet instemmen met modernisering als dat eigenlijk een ander woord is voor een beetje meer bekibbelen op de zeggenschap die huurders nu nog hebben over hun situatie.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Ik begrijp heel goed wat mevrouw Beckerman zegt. Er komt sowieso een wetsvoorstel in relatie tot de vve naar de Kamer. Ik hoop dat deze motie ook een zetje in de goede richting biedt. Laten we dit debat heel zorgvuldig voeren op basis van een wetsvoorstel waarin we die afweging met elkaar gaan maken. Volgens mij zijn we het erover eens dat zo'n wetsvoorstel nodig is, niet alleen omdat de tijden zijn veranderd, maar ook omdat de situatie met de energietransitie is veranderd en er allerlei hybride situaties zijn ontstaan die heel lastig zijn.

Dan over het tweede aspect. Mevrouw Beckerman is natuurlijk ook veel op werkbezoek geweest bij vve's en flats met zogenoemd gespikkeld bezit, met inderdaad helaas ooit verkochte sociale huurwoningen, waardoor er een enorm lastige situatie is ontstaan. Dat leidt tot hele grote problemen. Hulde aan die paar vrijwilligers die met elkaar nog een vve willen vormen. Dat is vaak geen dankbare taak. Als zij een vergadering uitschrijven, komen er meestal maar heel weinig mensen bij elkaar. Dat kun je inderdaad leuker maken door er een collectieve maaltijd van te maken, want dan komen er vaak al meer mensen; over democratisering gesproken. Maar dan nog is het superingewikkeld om de vereiste tweederdemeerderheid, of een nog grotere meerderheid, te halen. Als democratisering betekent dat in de praktijk in zo'n flat de meerderheid het laat afweten en niet verschijnt om allerlei hen moverende redenen, dan moet je wel met elkaar verder kunnen. Ik vind dat zo'n vve-bestuur niet het leven onmogelijk moet worden gemaakt, zoals nu vaak het geval is. De moed zakt hen vaak in de schoenen.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Daar ben ik het mee eens. De andere kant van het verhaal is dat als een heel groot deel van zo'n flat verkocht is en de huurders er met zo'n warmtetransitie daadwerkelijk ernstig op achteruit zullen gaan, de vve dat niet kan oplossen. Dat moeten we hier oplossen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Jazeker.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Alleen maar sleutelen aan minder zeggenschap, waar ik geen voorstander van ben, is niet de oplossing voor dit probleem. Dat maakt het leven van de vve ook niet makkelijker, of er nou een maaltijd bij is of niet.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Dat is echt een andere discussie. Natuurlijk moet een warmtenet niet opgedrongen worden, waarbij je ondertussen met een hogere rekening zit. Nee. Het gaat niet over minder zeggenschap. Het gaat echt om het aanpassen van het recht op een veranderde situatie, waarin je in één keer niet meer zo'n scherpe scheidslijn hebt tussen de verantwoordelijkheid van de huurder in zijn woning en de verantwoordelijkheid van het collectief. Er zijn tal van voorbeelden van dat dat nu door elkaar heen loopt. Dan heb je nu de vve nodig. Die zeggenschap moet overeind blijven, absoluut. Sterker, wat mij betreft wordt die eerder groter dan kleiner. Maar we moeten het wel verduidelijken. Dat is de ene kant. En ja, een warmtenet moet niet betekenen dat iedereen meer gaat betalen voor energie. Dat is op dit moment natuurlijk een enorm probleem. Die warmtenetten zijn omgeven met heel veel negativiteit. In de praktijk wordt het voor zuinige gebruikers inderdaad helaas vaak duurder. Wat dat betreft staan wij aan dezelfde kant: dat moeten we echt oplossen.

De heer **Madlener** (PVV):

Ik heb een vraag over het amendement van de heer Grinwis, op stuk nr. 19 denk ik, waarin staat: we moeten niet naar het gasprijnsgebaseerde tarief, maar naar een kostprijnsgebaseerd tarief. De ACM moet dan de investeringen en de kosten van de aanbieder onderzoeken.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

18.

De heer **Madlener** (PVV):

Is het 18? Ik begrijp waarom de heer Grinwis dit indient, maar ik heb wel mijn twijfels of dit altijd een vooruitgang betekent, want die kosten kunnen weleens veel hoger zijn dan wij denken. Als je ziet wat de kosten zijn van de aanleg van al die dikke buizen met isolatie, waarin water van hoge temperatuur wordt rondgepompt, dat ook ergens vandaan moet komen ... Misschien is de aanbieder van dat water straks failliet en is die er niet meer. Dan moet het weer gemaakt worden. Die kosten kunnen weleens veel hoger zijn dan de heer Grinwis denkt. Is het dan nog een verbetering?

De tweede vraag die ik aan de heer Grinwis heb, is de volgende. Stel, je zit in zo'n wijk waar je verplicht van het gas af gaat. Je hebt geen zeggenschap meer. Dan denk je: weet je wat, ik ga een airco ophangen en ik ga lekker met die airco mijn huis

verwarmen. Dat doen steeds meer mensen. Het blijkt soms ook verdomd voordelig te zijn. Heb je dan het recht om je te laten afsluiten van het warmtenet?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Dat zijn twee heel verschillende vragen. Het punt is dat als iedereen besluit om te gaan voor de elektrische route, of dat nou is met een airco of met een hele officiële warmtepomp, dat dan ook collectieve impact heeft. Dat net moet dan extra verzwaaard worden. We krijgen tussen nu en een aantal decennia het net niet zo verzwaaard dat iedereen voor een individuele elektrische oplossing kan kiezen, omdat die individuele oplossing uiteindelijk ook collectieve consequenties heeft, evenals een collectief warmtenet. Daarom moeten wij hier met elkaar slim nadenken over de vraag: welke — relatief beperkte; dat ben ik gelijk met de heer Madlener eens — bijdrage kunnen collectieve warmte en warmtenetten leveren aan onze energie- en warmtevoorziening? Welke rol is er weggelegd voor elektriciteit, of het nou is in de vorm van een airco, een warmtepomp of whatever? Daar moeten wij over nadenken, want het is een belangrijke afweging. En inderdaad: warmtenetten zijn niet gratis. Daarom hebben we in het Klimaatfonds geld beschikbaar gesteld om die warmtenetten mede aan te kunnen leggen, waarmee we daar dus eigenlijk een bijdrage van het collectief aan toevoegen. Dat moet natuurlijk wel verrekend worden in de kostprijs.

De **voorzitter**:

Helder.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Het kan niet zo zijn dat die subsidie geen impact heeft op de kostprijsberekening.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Ik hoor de heer Grinwis net in de discussie over ik meen de verhuurderswet zeggen: dat moet je heel zorgvuldig doen in een wetsvoorstel. Dat is eigenlijk meteen mijn zorg over het amendement op stuk nr. 18. We wachten als Kamer al een hele lange tijd op het wetsvoorstel Wcw. Dat ligt bij de Raad van State. Dat gaan we zorgvuldig behandelen en we hebben er al een schriftelijke ronde, een technische briefing en noem maar op over gehad, om uiteindelijk te komen tot een wetsvoorstel waarin we ook vastleggen hoe tarieven worden berekend. Wat de heer Grinwis nu doet, is eigenlijk iets wat nog bij de Raad van State ligt eruit vissen en daarover een amendement indienen. Begrijpt hij dat ik mij daarover zorgen maak, evenals over de zorgvuldigheid van hoe wij dit aanpakken?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Het voordeel van twee weken schorsing van dit debat was eigenlijk dat het amendement dat al zorgvuldig was, nog zorgvuldiger is gemaakt en nog zorgvuldiger is ingediend. Dus het amendement op stuk nr. 18 is echt een robuust en zorgvuldig verhaal. De wetstechnische oplossing die hier wordt voorgesteld, is zodanig dat hij enerzijds een soort richting geeft: ACM, ga aan de slag, want we moeten niet nog langer wachten met het bieden van een nieuw perspectief voor die oude warmteprijs die gekoppeld was aan het gas, die nu gemankeerd is met de nota van wijziging, maar waar we uiteindelijk helemaal van af moeten. Tegelijkertijd heb ik in de toelichting benadrukt dat de indieners echt van mening zijn dat die Wet collectieve warmte de volledige duidelijkheid kan bieden en de methode op basis waarvan de

warmteprijns moet worden berekend preciezer gaat bepalen. De Wet collectieve warmte hebben we dus wel nodig.

De **voorzitter**:

Prima.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Ik zie dus geen tegenstelling tussen het noodverband dat we in dit amendement voorstellen en de definitieve oplossing die er zeker moet komen.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Ik ben er blij mee dat het amendement gesplitst is. Het stukje waarmee de ACM inderdaad aan de slag kan met transparantie over kosten is superbelangrijk. Dat is de uitvoering van mijn motie die de Kamer eerder heeft aangenomen. Prima. Maar hier wordt een stuk uit een wet getrokken die we gewoon nog niet zorgvuldig behandeld hebben. De heer Grinwis noemt het nu een "noodverband", maar dit doet niets reëls voor de warmteprijns het komende jaar of in 2025. Daarom heb ik een motie ingediend die de minister oproept om met een tegemoetkoming te komen en daarom is die noodwet er om in ieder geval voor 1 januari iets aan die prijs te doen. Het enige wat dit doet, is het bieden van een haakje voor een spoedtraject als de Wcw op zich laat wachten. Ik hoop toch dat we met z'n allen zeggen: die Wcw moet je integraal goed behandelen en daar gaan we niet dingen uit trekken.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Dat hoop ik met mevrouw Kröger, maar dat is ten eerste absoluut geen argument tegen dit amendement en ook geen tegenstelling. Ten tweede zien we nu hoeveel onzekerheid er is rondom de aanleg van warmtenetten en hoe negatief het sentiment is. Dat snap ik heel goed. Dat is precies vanwege dat kostenaspect dat mevrouw Kröger noemt. Maar ook aan de kant van de investeerders, van de bedrijven die die warmtenetten aanleggen en daar een belangrijke rol in hebben, is ook veel onhelderheid. Met die nota van wijziging is er nog meer onhelderheid voor hen gekomen. Ik zou zeggen dat dit amendement een noodzakelijk tussenstapje is in het interbellum tussen de huidige Warmtewet en de Wgiw die we vandaag bespreken en de Wet collectieve warmte die nog immer niet in deze Kamer ligt, ondanks het feit dat er al vijf jaar aan wordt gewerkt.

De **voorzitter**:

Prima. Afrondend, kort, kort.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Dan toch de vraag. In dat interbellum, in dit jaar, moet er iets voor mensen gedaan worden. Dat regelt dit amendement niet. Voor 1 januari 2025 moet er iets voor mensen gedaan worden. Dat regelt dit amendement niet. Op de termijn waarop dit amendement effect heeft, hebben we toch al lang de Wcw kunnen behandelen? Die krijgt de minister namelijk binnenkort terug van de Raad van State en dan is het aan ons als Kamer om die met spoed, met vliedende vaart, te behandelen. Die prioriteit moeten we toch met elkaar hebben?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Hier zit geen verschil tussen mevrouw Kröger en mij. Sterker nog, als GroenLinks-

PvdA en de ChristenUnie samen 76 zetels zouden hebben en de minister die wet morgen naar de Kamer zou sturen, dan zou het zo geregeld zijn. Als er in de Eerste Kamer ook zo'n verhouding zou zijn: prima, dan was het zo geregeld. Maar mevrouw Kröger en ik kunnen hier niet vandaag bepalen hoe snel die wet komt. Dat kan de Raad van State samen met de minister. We kunnen niet bepalen hoe snel we die wet gaan behandelen en we kunnen ook niet bepalen dat de Tweede Kamer en de Eerste Kamer allebei akkoord gaan met die wet en wanneer die wet van kracht wordt. In de tussentijd is het perspectief van de burger die op hoge kosten stuit van belang, maar ook dat van de investeerder. Straks hebben we namelijk een land met een energievoorziening zonder nieuwe warmtenetten.

De voorzitter:

Heel goed. U continueert. Nee, geen interrupties meer. We gaan echt even door nu. Was u klaar met uw bijdrage?

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Ik heb in de antwoorden op de interrupties toegelicht waarom ik het amendement gesplitst heb ingediend. Dat heb ik gedaan nadat ik het debat gehoord had. Het leek me wel zo koosjer om het onomstreden amendement apart in te dienen en los in stemming te brengen. Het amendement waar debat over mogelijk is, zoals vandaag opnieuw blijkt, is een apart voorstel. Ik daag iedereen uit hier zijn tanden in te zetten en gewoon voor te stemmen.

Dat was mijn tweede termijn dus, voorzitter.

De voorzitter:

Dus u geeft uw eigen amendement oordeel Kamer? Daar komt het een beetje op neer. Dat is een hele opluchting.

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Opnieuw een kleine aanmoediging.

De voorzitter:

Het was nog even spannend, maar we zijn er nu uit. Mevrouw Postma van de fractie van NSC.

Mevrouw Postma (NSC):

Ik ga het iets bondiger doen, met uw goedkeuring. Even kijken. Het vorige debat riep bij mij nog wat vragen op. Er zijn eigenlijk meer vragen dan antwoorden die ik heb gekregen. Ik wil beginnen met drie vragen aan de minister. Daarna heb ik nog een aantal moties. Ik moet bekennen dat het een flink aantal moties is. Ik hoop niet dat ik de heer Grinwis hiermee van de troon ga stoten. Alvast mijn excuses als ik dat doe.

De eerste vraag gaat over de aanwijsbevoegdheid. Die vindt mijn fractie nog steeds heel lastig. Participatie kan een goede oplossing zijn om dat draagvlak mede te krijgen. Mijn vraag aan de minister is: wanneer is er genoeg geparticipeerd? Moet dit niet worden voorgeschreven in instructieregels?

Daarna hebben we hele discussies gehad over betaalbaarheid. Volgens mij is het duidelijk waar mijn fractie staat. Wij maken ons zorgen over die betaalbaarheid, niet

alleen voor de arme huishoudens, maar ook voor de huishoudens die eigenlijk net mee kunnen komen. Zij hebben hun financiën goed op orde, maar voor hen is een rekening van €30 tot €40 meer door hun energiecontract gewoon te veel. Dan moeten er keuzes worden gemaakt in het budget: wel of niet de sportclub of wel of niet een uitje naar de bioscoop. Voor die groep willen wij aandacht hebben. Mijn vraag aan de minister is: waar kunnen huishoudens terecht als ze worden geconfronteerd met hogere kosten dan verwacht? Dat geldt niet alleen voor de doelgroep die wij arme mensen noemen of die in energiearmoede zit.

Vervolgens hadden we het net al een beetje over nieuwe amendementen die erbij komen. Mijn fractie zit hier drie maanden en voor ons is de hele combinatie met Wgiw, Wcw en de amendementen die worden ingediend nog wat complex en verwarrend. Ik zoek even een duidelijk ordeningskader. Mijn ervaring is: als wij het met elkaar al verwarrend vinden, krijg je geen betere wetgeving. Dus de concrete vraag aan de minister: hoe werkt het besluitvormingsproces van de Wgiw in samenhang met de Wcw als de kosten voor het warmtenet na het wijzigen van het omgevingsplan, voor of na het aanbod van het warmtebedrijf, hoger uitvallen?

Dan heb ik een prachtig amendement ingediend. Zoals jullie allen gezien hebben — die feedback heb ik ontvangen — is het een hele worsteling geweest om wat dingen op papier te zetten. Het amendement beoogt op te komen voor de groep die hier buiten de boot valt.

De voorzitter:

Dat is het amendement op stuk nr. 17. Een vraag van de heer Bontenbal.

De heer Bontenbal (CDA):

Ik wil het graag over dat amendement hebben, want het is nogal verstrekkend. Ik zie hier ook wel een beetje procedurepolitiek terugkomen, want dit is totaal onuitvoerbaar. Je kunt dit niet voor iedereen die op een of andere manier schade lijdt, regelen. We hebben 8 miljoen woningen in Nederland. Stel dat in een conservatieve schatting een kwart op het warmtenet overgaat. Dan hebben we het over 2 miljoen woningen. Als we dat over een aantal jaren uitsmeren, kom je al snel op 100.000 woningen per jaar. Stel dat 10% in verweer komt, dan heb je het al over 10.000 zaken per jaar. Dat is dan nog heel conservatief, want het zou zomaar eens 50% kunnen zijn. Dit kan de overheid toch nooit individueel doen? En dan nog: stel dat de overheid dit gaat doen, dan is het niet duidelijk hoe de tegemoetkoming eruit gaat zien. Mensen gaan voor 30 jaar aan het warmtenet. Gaan we dan 30 jaar lang compenseren? Dit is totaal onuitvoerbaar. U gaat hiermee iets beloven wat de overheid never nooit kan waarmaken. En als we het gaan doen, als dit erdoorheen komt, wordt het één grote puinzooi.

Mevrouw Postma (NSC):

Ziehier mijn worsteling, want zoals ik al in het dictum — ik weet niet eens of het zo heet — of de toelichting heb aangegeven, gaat dit met name over de groep die extreem te maken krijgt met de terugval in het besteedbaar inkomen. De rekening wordt daar €20 tot €40 hoger. Dat heeft te maken met het hoge vaste tarief dat we op dit moment hebben van het warmtetarief en de lage variabele kosten. Ik heb dat in de toelichting omschreven als kleinere appartementen of mensen die zuinig zijn met hun energie. In de wijken waar het om gaat, is die zuinigheid vaak niet omdat men zo

idyllisch bezig is met het klimaat, maar puur omdat men moet rondkomen. Dus voor die groep wil ik wat regelen. Die is niet zo groot als de heer Bontenbal schetst. Vandaar dat ik — u heeft mijn interruptie gezien bij de heer Flach; ik ben ook zeer te spreken over zijn amendement — vroeg: hoe groot is die groep nou? Is dat die 5%, of kan die wat groter zijn? Voor die groep zou ik echt wat willen regelen, want zij staan nu, door de manier waarop we het nu hebben geregeld, met de rug tegen de muur. Wij hebben immers gezegd: die huishoudens, die zijn een collectief begrip. Daar kan je echt helemaal niets mee. Naar ons idee is dat gewoon niet eerlijk voor die mensen. Het gaat mij niet om die mensen in de villawijk, die later zijn aangesloten. Ik zit bijvoorbeeld zelf ook op een warmtenet, in een nieuwbouwwijk; wij hebben nooit een aansluiting op gas gehad. Het gaat mij niet daarom. Dat heb ik ook in de toelichting aangegeven.

De voorzitter:

Ja.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik denk dat mijn toelichting duidelijk is.

De heer Bontenbal (CDA):

Je zult dan de groep moeten afbakenen. Daar ontstaat het probleem, want iedereen zal willen aantonen meer te betalen dan anders. Er gaan hele oorlogen ontstaan over wat het referentietarief dan moet zijn; dat is de afgelopen jaren ook al gebeurd. En het gaat niet over de grootte van de doelgroep die u schetst; het gaat erover hoeveel mensen zich gaan melden. Want ook al zou maar 1% van de mensen die vergoeding krijgen, er zal ergens een loket zijn waar mensen zich dan waarschijnlijk moeten melden. Als het over die 8 miljoen woningen gaat, en we zeggen dat een kwart daarvan op warmte overgaat, dan heb je het over 2 miljoen woningen. En als je ze over twintig jaar aansluit, dan heb je het over 100.000 woningen per jaar. Laat nou eens inderdaad de helft naar dat loket stappen, dan heb je het over 50.000 zaken per jaar. Dus dit kan niet gaan werken. Het niet-meer-dan-andersprincipe is een algemeen principe, met gemiddeldes, so be it.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Precies. Zo zien wij het. O, mijn excuses, voorzitter.

De voorzitter:

Nee, gaat u verder.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Zo zien wij dat als beleidsmakers: het is een algemeen principe. Maar toch is het zo dat er, als mensen via die participatietrajecten en via die keukentafels informatie krijgen over de transitie, wordt gezegd: u gaat niet meer betalen dan anders. Mensen denken dat het een individueel recht is; zo wordt dat daar neergelegd. En als het zo wordt neergelegd, dan is het ook eerlijk dat ze, als dat niet zo blijkt te zijn, ergens aan kunnen komen. Een van mijn moties gaat ook over het inrichten van één loket met een mens, een balie die hen daarin kan begeleiden. Het gaat erom dat die mensen geholpen worden. Precies over die doelgroep gaat het.

De **voorzitter**:
Oké.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Iedereen wil die groep helpen. Daar gaat het niet over. Wij zullen allemaal dezelfde gepassioneerde betogen houden als u, dat we kwetsbare mensen moeten helpen. Dit gaat gewoon over uitvoerbaarheid van beleid. Dat is ook iets waar uw partij voor zegt te staan: dingen moeten kunnen werken. Een amendement is geen motie; een amendement is een wettekst. Als wij dit aannemen, komt het zo in de wet. Als wij nu weten dat we er een zootje van gaan maken, dan moeten we het niet doen. En als u zegt dat het NMDA-principe niet werkt, dan zeg ik: ja, daar is al heel lang discussie over.

De **voorzitter**:
Meneer Bontenbal, gaat u verder.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Ik heb dertien jaar in de energiesector gewerkt en al dertien jaar is er discussie over het NMDA-principe. Dus als u dat niet wilt, dan moet u een alternatief gaan neerleggen voor het NMDA-principe.

De **voorzitter**:

De heer Bontenbal is aan het woord. Maar ik hoor u iets zeggen, dus dan heeft u bij dezen het woord, mevrouw Postma.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik hoor iedereen zeggen: we werken hier al aan. De heer Bontenbal zegt: ik werk hier al dertien jaar aan. En toch zitten mensen hier nog steeds mee. Dus dit is de reden waarom ik hier een amendement van heb gemaakt, om ervoor te zorgen dat dit geregeld wordt. Volgens mij zijn anderen hier inderdaad ook op hun manier mee bezig, en zo ben ik anderen ook aan het lezen en aan het waarderen, met die blik dat iedereen iets wil doen voor deze doelgroep. Maar het feit is dat het er nu niet is. En het feit is dat het er wel moet komen. U mag ook tegen het amendement stemmen, hè.

De heer **Paternotte** (D66):

We moeten wetgeving wel echt op niveau doen. Dat is ook essentieel voor goed bestuur. De heer Bontenbal zegt hier: "Ik snap wel wat u wilt. Ik wil het ook graag, maar hoe dan?" En dan komt er als antwoord weer een uitleg waarom mevrouw Postma het wil. Dat snappen we allemaal. Maar we hebben het hier over een potentiële doelgroep van 2 miljoen mensen — waarschijnlijk zullen het er inderdaad wat meer zijn — die zich dan zouden kunnen melden als ze dat willen. Wij zien nu in Groningen en bij de toeslagenaffaire dat er, als je een veel kleinere doelgroep hebt, nu al meer dan 3.000 ambtenaren elke dag bezig zijn met de compensatieaanvragen die er zijn. Het is immers heel belangrijk dat je, als je als overheid zegt "je kunt je melden bij een loket", dat dan heel serieus doet. Dus nogmaals de vraag: als voor een veel kleinere doelgroep al 3.000 mensen elke dag aan het werk zijn, hoe wil mevrouw Postma dit dan doen?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Als je aan de slag gaat om een wijk of een groter deel van je gemeente van het gas te halen, dan wordt daar een heel loket voor ingericht en dan wordt daar een heel participatietraject voor gestart. Daar wordt dan een belofte gedaan om mensen mee te krijgen. Dat betekent dat je dat loket op gemeentelijk niveau open kunt houden en daar aan de slag gaat. Volgens mij kun je van tevoren prima berekenen hoe groot de groep is die je moet helpen als het toch tegenvalt. Dat is het enige wat ik vraag. Dat ligt dan op het lokale niveau, in een samenwerking met de gemeente en het energiebedrijf. Dat wordt gedaan voordat de transitie start, waarbij je simpelweg de mensen kunt voorleggen: dit is de rekening die u nu betaalt en bij hetzelfde gebruik zult u deze rekening krijgen. Dat is precies zoals het op dit moment in Rotterdam gaat. Ik las net dat de transitie daar gestopt is, maar zoals het nu gaat, is daar een loket ingericht in de wijk, waar iedereen naartoe kan ...

De **voorzitter**:

Ja.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik merk dat ik niet verder mag uitweiden.

De heer **Paternotte** (D66):

Begrijp ik dan goed dat de gemeenten dus mensen moet gaan aanstellen om die compensatieverzoeken te gaan behandelen? Ik neem aan dat mevrouw Postma wel erkent dat dit een heleboel extra tijd gaat kosten, naast het werk dat sowieso gaat gebeuren.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dit gaat gewoon om nazorg. Sowieso is het enorm belangrijk dat je, als je zo'n complex traject inzet, waarbij je ook nog eens gebruikmaakt van een aanwijsbevoegdheid, daarna niet zegt: sorry, het loket is dicht; ik ben er niet meer voor u. Daarna moet je er voor de mensen voor wie dat geldt — ik had het er net met de heer Flach in het interruptiedebatje nog over of het gaat om 5% of 10% — wel zijn.

De **voorzitter**:

Afrondend.

De heer **Paternotte** (D66):

Juist omdat je er moet zijn voor mensen, moet je mensen niet iets beloven wat je niet kan waarmaken. Dat is een essentieel principe in de politiek.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Zeker.

De heer **Paternotte** (D66):

Daarom stel ik, en ook de heer Bontenbal en anderen, de vraag: hoe ga je dit dan uitvoeren? Elke keer zegt mevrouw Postma dat het om het principe gaat, dat nazorg erbij hoort en dat ze dit heel graag wil omdat de mensen zich zorgen maken over de kosten. Maar het laatste doen we allemaal. Alleen vragen we ons af of het verstandig

is om iets in de wet op te nemen wat totaal onuitvoerbaar is en wat je als overheid niet kan waarmaken. Dat zal het vertrouwen in de politiek echt niet gaan helpen.

Mevrouw **Postma** (NSC):

U had het net over iets beloven. Dat is de spijker op zijn kop. Deze mensen krijgen beloofd dat zij aan het niet-meer-dan-andersprincipe een recht kunnen ontlenen. Dat is niet zo, want dat is een collectief begrip en geen individueel begrip. Daar gaat het om. Als mensen naar buiten komen met een formulier waarop hun is voorgerekend wat hun kosten na de overstap ongeveer zullen zijn — dat kan je allemaal berekenen met elkaar — en die kosten redelijkerwijs ongeveer zo blijken te zijn, dan is het prima. Maar stel dat er sprake is van een grote afwijking, de eerste maanden daarna, bij de eerste energierekening, dan vind ik dat er iemand moet zijn die naar het verhaal van deze mensen luistert en ook kijkt naar een oplossing.

De **voorzitter**:

Er komen steeds meer mensen naar de interruptiemicrofoon. Ik kijk ook even naar de tijd. Ik wil eigenlijk schorsen voor de lunch tussen de termijn van de Kamer en die van de regering. Ik hoop dat we het een beetje snel kunnen doen. Ik zou daarom de mensen die nu bij de interruptiemicrofoon staan en die daar nog zullen gaan staan, willen verzoeken om korte vragen te stellen. Mevrouw Postma kan daar dan een kort antwoord op geven.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Mevrouw Postma pleit eigenlijk voor een goed pastoraat. Daar ben ik heel erg voor. Maar NSC staat toch ook voor goede procedures? De procedure die hier wordt voorgesteld door mevrouw Postma is hartstikke complex en werkt in de hand dat ook zelfredzame burgers geholpen worden. Maar burgers die hun recht niet kunnen halen, die niet zelf kunnen aantonen dat hun energierekening nu hoger is dan voorheen, hebben het nakijken. Hoe kan het nou dat NSC met zo'n amendement komt, dat eigenlijk de goede burger helpt?

De **voorzitter**:

Een kort antwoord.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dat goede pastoraat spreekt mij zeer aan. Dat kunt u begrijpen. Dat is ook precies wat de bedoeling is, namelijk om ervoor te zorgen dat mensen die nazorg kunnen krijgen en meegenomen worden.

Het amendement heb ik vandaag vrij laat ingediend. Mocht u suggesties hebben — u allen hebt mij gehoord en ik hoor ook aan u allen dat u hetzelfde probleem zeer urgent vindt — dan houd ik mij aanbevolen. Dan wil ik best die aanpassing maken waarvan u denkt dat deze past, zodat we dinsdag over de amendementen kunnen stemmen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Daar wil ik wel op ingaan. Dat is dan ook mijn laatste interruptie in deze ronde. Ik heb wel een suggestie. Het kernprobleem als je van gas naar warmte gaat, is dat het vastrecht vaak omhooggaat. Er is ergens een break-evenpoint waarop warmte interessanter is en daaronder is dat minder interessant. Dat los je niet op met zo'n

amendement. Dan moet je iets doen aan het vastrecht en misschien wel aan het subsidiëren van warmtenetten.

De **voorzitter**:

Ja, helder.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Dat is dan toch de oplossingsrichting?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dat is fantastisch. Ik heb daar een motie over. U vindt die dan vast interessant.

De **voorzitter**:

Heel goed. Mevrouw Beckerman, kort.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ik vind het wel interessant wat hier gebeurt. Iedereen heeft het over betaalbaarheid. Mevrouw Postma komt met een voorstel en we zien dan best veel woede loskomen. Dat maakt het amendement wel interessant voor mij. Ik zou mevrouw Postma een suggestie willen doen. Heel veel mensen zeggen nu: ja, maar dan komen er heel veel mensen naar dat loket. Dan heb je er eigenlijk al weinig vertrouwen in dat die wet goed gaat werken en dat het betaalbaar is. Hoe voorkomen we dat er meer mensen naar dat loket gaan? Is mevrouw Postma niet met ons van mening dat het ook zou kunnen door meer te investeren in die woningen? Ik vond het heel vervelend dat in de eerste termijn door de minister werd gezegd: €6.000 past soms wel en soms niet.

De **voorzitter**:

Helder.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Het maakt inderdaad wat los; dat ziet mevrouw Beckerman juist. Ik maak me hier grote zorgen over, maar ik begrijp dat anderen dat ook doen. Kijk, besparen is altijd beter dan betalen. Wil je een warmtetransitie doormaken, dan moet je je woning isoleren, want anders ben je sowieso veel duurder uit. Ik deel daar het punt van mevrouw Beckerman.

De **voorzitter**:

Afrondend.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ik denk dat dat een mooi antwoord is, want ik maak me er wel veel zorgen over dat we juist voor de sociale huurders te weinig investeren. Een warmtetransitie kan er juist voor zorgen dat je een betere woning én een lage energierekening hebt.

De heer **Erkens** (VVD):

Ook twee vragen van mijn kant. Ik hoorde mevrouw Postma in haar beantwoording eerder aangeven dat het niet gaat om de villa-eigenaren, maar om de mensen die moeten kiezen tussen de sportclub of de energierekening. Moet deze compensatie dan inkomensafhankelijk worden?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dat is lastig. Ik heb een poging gedaan om, samen met veel wetgevingsjuristen, een stuk te schrijven dat ook uitvoerbaar is. Ik krijg het idee dat als we dat erin sluiten, dat heel lastig is. Inkomensafhankelijk is ook moeilijk, omdat het te maken heeft met je totale huishoudpotje. Sommigen kunnen in een sociale huurwoning wonen en anderen hebben een particuliere huurwoning en hogere huurtarieven. Het gaat mij er echt om dat mensen die eerst zuinig deden met hun energie, er in de nieuwe situatie, met een hoog vastrecht, op achteruitgaan en dat niet kunnen trekken.

De heer **Erkens** (VVD):

Het antwoord geeft volgens mij aan hoe complex het is. Mevrouw Beckerman roept veel op, niet omdat we het probleem niet delen, maar omdat het in de wet vastleggen best wel onomkeerbaar is als het onuitvoerbaar blijkt te zijn. Er is een nadeelcompensatie in de wet opgenomen; dat kan al. Daartoe moeten de meest extreme gevallen toegang krijgen. Maar is het dan niet beter om dit per motie aan het kabinet mee te geven, zodat het breed gesteund is? Want als het in de wet staat en onuitvoerbaar blijkt te zijn, dan hebben we er met elkaar een enorme janboel van gemaakt. Daar zit mijn onrust vooral.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dat snap ik. In reactie op de heer Erkens nog even kort: ik vind die nadeelcompensatie nog vrij complex. Ik heb het idee dat daar slechts een hele kleine groep aanspraak op mag maken. Maar die vraag schiet ik graag even door naar de minister. Heeft u opgelet, minister? Ik heb dus het idee dat maar een hele kleine groep aanspraak kan maken op die nadeelcompensatie. Ik zie dat graag wat makkelijker toegankelijk.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ik zou graag van mevrouw Postma horen wie dit gaat betalen.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dat is een hele mooie vraag. Zoals het bedoeld is, is het een gesprek dat je met elkaar hebt. Als de gemeente en het warmtebedrijf een wijk of gebied van het gas af halen, gaan ze een warmteoplossing maken die daarbij hoort en die plaatsvindt in de berekeningen. Heeft u hem nog? Je kan het heel makkelijk uitrekenen: dit is het tarief dat mensen nu betalen aan gas en warmte, dit is wat we verwachten dat mensen in de toekomst kwijt zijn, en dit zijn de mensen waarvan we zien dat ze een gat gaan hebben.

De heer **Vermeer** (BBB):

Als ik mevrouw Postma goed begrijp, ga je al van tevoren afspreken wie er te veel gaat betalen en wie niet. En dan regel je dat dat betaald wordt door ...? Dat is dan mijn vraag. Door de energieleverancier?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ja.

De heer **Vermeer** (BBB):

Oké. En al die bewoners die in de categorie zitten die we niet gaan compenseren, moeten dat dan maar gewoon accepteren en in de overeenkomst lezen? Gaat

mevrouw Postma dat op huishoudniveau doen? Er verhuizen immers ook mensen. En hoe gaat mevrouw Postma dat dan vastleggen?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Je gaat een groep mensen krijgen die na de eerste keer dat zij die rekening krijgen er echt op achteruitgaan. Volgens mij kun je inschatten hoe groot die groep is. Dat is de groep waarvan ik zeg dat het belangrijk is om daar compensatie voor te hebben. Als je gaat verhuizen ...

De **voorzitter**:

Dan?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Wat je vaak ziet is dat men, zeker als het een koopwoning is, even navraag gaat doen wat de gemiddelde tarieven zijn voor de energierekening. Dan maak je een veel bewustere keuze.

De heer **Erkens** (VVD):

Afrondend, heel kort. Ik hoorde mevrouw Postma zeggen: de energieleverancier betaalt het dan. Maar in de Wcw wordt voorgesteld dat het in publieke handen komt. Dan betaalt op het eind toch gewoon de gemeente?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ja, die is dan toch de energieleverancier, of heb ik dat begrip verkeerd verstaan? Dat zijn dingen die je van tevoren met elkaar bepaalt. Je moet nog meer afspraken maken over wie wat betaalt, qua aanleg, qua warmtebron.

De **voorzitter**:

Ik heb u in dit rondje al gehoord, meneer Bontenbal, maar ik geef u desondanks graag het woord.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Een korte vraag. Is het een eenmalige tegemoetkoming of een exploitatietegemoetkoming? Want je gaat in sommige gevallen 30 jaar lang een hoger vastrecht betalen dan normaal zou zijn betaald.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Het gaat mij echt om die eerste periode na de overgang.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Hoelang is die eerste periode? 30 jaar, 10 jaar, 5 jaar? Je zit 30 jaar aan een warmtenet vast.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Wel langer, denk ik. Volgens mij tot in de eeuwigheid. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Bontenbal** (CDA):

Nou ja, de contracten worden voor 30 jaar gesloten. Dan mag je ervanaf. Je mag er ook na een paar jaar vanaf. Maar u moet toch duidelijk maken voor hoelang die tegemoetkoming geldt en bij wie die dan terechtkomt, of die gesocialiseerd wordt en

of de andere kanten van het warmtebedrijf dat dan betalen, namelijk je burens. Dat moet toch uitgewerkt worden?

Mevrouw **Postma** (NSC):
Helder.

De **voorzitter**:
Mevrouw Kröger, kort, puntig. Ik wil echt door.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Ik wil mevrouw Postma iets vragen, omdat ik denk dat dit bij uitstek ook gaat over de tariefsystematiek die we bij de Wcw gaan behandelen. Daarbij gaat het eigenlijk om de vraag hoe we het inrichten op een manier zodat je de kosten op een rechtvaardige wijze socialiseert en er geen mensen de dupe worden.

De **voorzitter**:
Ja, en uw vraag?

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Is het niet een idee dat we dit amendement betrekken bij het debat rondom de Wcw en het op dat moment ook hangen aan de Wcw, in welke vorm dan ook?

Mevrouw **Postma** (NSC):
Dat vind ik een mooi voorstel. Dat neem ik mee in mijn gedachtevorming, heet dat dan toch?

De **voorzitter**:
Dat is prachtig. Was dat uw bijdrage?

Mevrouw **Postma** (NSC):
Ik heb nog een aantal moties. Ik heb nog vier minuten.

De **voorzitter**:
Gaat uw gang.

Mevrouw **Postma** (NSC):
Dank u wel.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het amendement Erkens c.s. ten aanzien van de betaalbaarheid van de wijkaanpak sterk samenhangt met de nieuwe tariefstructuur van het wetsvoorstel Wet collectieve warmte voor de wijken die overgaan op een warmtenet;

constaterende dat het van belang is dat de Kamer de uitwerking van de AMvB onder de Wgiw in samenhang moet bezien met de tariefregulering uit de Wcw om te kunnen oordelen of beide wetten in samenhang de betaalbaarheid voldoende waarborgen;

verzoekt de regering de AMvB onder de Wgiw, het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie, in voorhang te brengen gelijktijdig met, of na, de indiening van het wetsvoorstel Wet collectieve warmte, zodat de uitwerking van de AMvB in samenhang met de Wcw kan worden gezien,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Postma.

Zij krijgt nr. 28 (36387).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het collectief verduurzamen van een wijk grote gevolgen kan hebben voor de bewoners in de betrokken wijk;

overwegende dat voor huishoudens een paar tientjes in de maand extra ten opzichte van wat werd verwacht een grote impact kan hebben;

constaterende dat uit de huidige praktijk blijkt dat het moeilijk is voor individuele burgers om hun recht te halen, bijvoorbeeld als blijkt dat ze per maand wel degelijk meer betalen dan voor de overstap op warmte;

constaterende dat er diverse (gemeentelijke) loketten zijn waar burgers terecht kunnen met vragen over het verduurzamen van de woning en voor hulp bij financiële vraagstukken;

verzoekt de regering om samen met de medeoverheden een loket aan te wijzen waar huishoudens laagdrempelig terecht kunnen tijdens en na hun overstap naar een collectieve warmteoplossing voor hulp bij (financiële) vragen en hulp bij het halen van hun recht, waardoor de transitie in de wijk een "menselijk gezicht" krijgt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Postma.

Zij krijgt nr. 29 (36387).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een relatief groot deel van de energierekening bij een warmtenet de vaste leveringskosten betreft;

constaterende dat je hiermee als afnemer je energierekening niet kan verlagen door zuinig met energie om te gaan;

constaterende dat de Wet collectieve warmte de warmtetarieven loskoppelt van de gasreferentie, maar dat invoering van kostengebaseerde tarieven niet borgt dat de tarieven zullen dalen, en ook niet dat deze kunnen gaan verschillen per warmtenet;

constaterende dat juist huishoudens in een kleine woning hierdoor relatief meer betalen dan met een energierekening voor aardgas en ten opzichte van huishoudens in een grote woning;

overwegende dat de transitie naar een warmtenet wel rechtvaardig moet zijn en de kosten van de infrastructuur niet in dezelfde mate gedragen kan worden door alle huishoudens door hetzelfde vaste tarief in rekening te brengen;

verzoekt de regering niet alle vaste leveringskosten in het vaste tarief door te laten berekenen en een groter deel van de energierekening voor warmte gebruiksafhankelijk te maken zodat huishoudens met een laag energieverbruik en/of kleine woning niet onevenredig veel betalen, en dit te verwerken in het wetsvoorstel Wet collectieve warmte;

verzoekt de regering voorafgaand aan de behandeling van de Wcw aan de Kamer voorstellen te presenteren hoe de betaalbaarheid van collectieve warmte afdoende geborgd wordt om de overstap naar warmtenetten aantrekkelijk te maken voor de burger, waarna de Kamer richting kan geven in het uitwerken van een van de alternatieven,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Postma.

Zij krijgt nr. 30 (36387).

Mevrouw **Postma** (NSC):
Ik ben er bijna, voorzitter!

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat op veel plaatsen in het land onzekerheid leeft bij bewoners die worden aangesloten op een warmtenet over de ontwikkeling van de warmtetarieven, in het bijzonder onder sociale huurders;

constaterende dat een groot deel van de warmtenetten zal worden aangelegd in wijken waar huishoudens met een kleine portemonnee wonen;

overwegende dat sociale verhuurders een belangrijke rol spelen bij de uitrol van warmtenetten en in het Klimaatakkoord zijn aangewezen als startmotor;

overwegende dat destijds ook afspraken zijn gemaakt over dit Startmotorkader waarbij afspraken tussen Aedes, Energie-Nederland en VNG zijn gemaakt om huurders voor het verschil tussen de vaste kosten voor gas en warmte voor huurders te compenseren;

verzoekt de regering om met woningcorporaties, gemeenten en warmtebedrijven te evalueren of de afspraken vanuit het Startmotorkader in de praktijk werken, te verkennen welke mogelijkheden er zijn om te borgen dat sociale huurders die voor 2030 overstappen of overstapten op een warmtenet, niet meer betalen dan zij in een gassituatie zouden hebben betaald, en de Kamer hierover voor de zomer te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Postma.

Zij krijgt nr. 31 (36387).

Mevrouw **Postma** (NSC):

De laatste.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat voldoende draagvlak van bewoners voor de aansluiting op het warmtenet cruciaal is;

constaterende dat het inzetten van participatie een onderdeel is van de Omgevingswet en de aanwijsbevoegdheid;

constaterende dat er verschillende vormen van participatie bestaan, waarbij het een zich meer leent voor het creëren van draagvlak dan anderen;

constaterende dat het Programma Aardgasvrije Wijken participatie-uitgangspunten heeft ontwikkeld die gebruikt kunnen worden en zich bewezen hebben voor deze situatie;

verzoekt de regering de participatie-uitgangspunten van Aardgasvrije Wijken te gebruiken en op zo'n manier in te zetten dat het het resultaat heeft dat een zeer grote meerderheid van de bewoners akkoord is met de aansluiting op het warmtenet of een ander systeem,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Postma.

Zij krijgt nr. 32 (36387).

Per jaar hebben we 5.000 moties. Het woord is aan de heer Madlener. Hij komt met lege handen.

De heer **Madlener** (PVV):

Ik heb geleerd van een politieke index. Daar sta ik niet goed op, denk ik, als ik te weinig moties indien. We snappen nu de oorzaak van al die motieproblemen hier.

Voorzitter. Toen ik mij ging verdiepen in deze wet, die mensen van het gas af moet gaan halen, kwam ik ten eerste tegen dat in een heleboel Europese landen mensen aan het gas moeten. Daar zitten ze nog met een kolenkachel te stoken. Gas is toch de zuinigste en schoonste fossiele brandstof die we hebben. Mijn fractie heeft ook zeer grote bedenkingen. Wij zijn eigenlijk gewoon tegen die hele energietransitie. Het gaat namelijk gewoon veel te snel, we willen te veel en de ambities zijn te hoog. Dat gaat Nederland gewoon heel veel welvaart kosten.

Wij zijn dus niet voor deze dwangwet. Het is een dwangwet, want je gaat mensen van het gas af dwingen met deze wet en je gaat gewoon de gaskraan afsluiten. Daar sta je dan, als burger. Je komt dan in een warmtenet. Je hoeft maar even "hoe gaat het met de warmtenetten die er nu zijn?" te googelen en je schrikt je een hoedje. Er zijn namelijk meer problemen dan dat er oplossingen zijn. Ik zie dat er overall betalingsproblemen zijn. Die worden opgelost door óf heel veel subsidie of allemaal andere goedbedoelde initiatieven en moties over lagere kosten, maar die kosten moeten ergens door worden betaald. Ik heb het idee dat de kosten van zo'n warmtenet eigenlijk helemaal niet zo gunstig zijn als wij hier allemaal denken. Ik heb het idee dat het dus helemaal geen duurzame oplossing is en dat het misschien beter is om nog even wat langer door te gaan met gas en toch het elektriciteitsnet te verzwaren, zodat mensen straks misschien met een hele efficiënte airco hun huis kunnen verwarmen, wat steeds meer gebeurt en uiteindelijk veel goedkoper blijkt. Dan heb je ook vrije keuze als consument.

Mijn fractie is dus niet enthousiast over deze wet. Ik hoor dit debat en ik krijg het idee dat we een soort puinhoop, een onoverzichtelijke janboel aan het creëren zijn. Het is een dwangwet en dat willen wij niet. Ik zal een negatief stemadvies geven aan de fractie.

De **voorzitter**:

Ik wil niet de hele eerste termijn overdoen, meneer Grinwis. Ik geef u graag het woord voor een korte en puntige interruptie.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Dat is een duidelijke aanmoediging, voorzitter. Wat de heer Madlener steeds overslaat in zijn betoog, is dat wij in de gebouwde omgeving gedurende heel veel decennia echt nog wel aardgas willen gebruiken, en niet zo'n beetje ook. Wat hij ook overslaat, is het volgende. Vijf jaar geleden, voorafgaand aan het Klimaatakkoord dat toen werd gesloten, werd gedacht dat ongeveer een derde van de huizen in Nederland aangewezen zou zijn op een warmtenet. Ik denk dat het hooguit de helft wordt. Dat zien we echt anders dan vijf jaar geleden. De oplossing voor collectieve warmte zal dus veel kleinschaliger, veel kleiner in omvang zijn dan een aantal jaar geleden werd gedacht.

De voorzitter:
Helder.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dat inzicht is er echt bij iedereen. Het is gewoon een kleinschaligere oplossing, maar we gaan het niet redden door alleen het net te verzwaren.

De heer **Madlener** (PVV):
Ook al is het in plaats van twee derde — of wat zei de heer Grinwis? — maar de helft van de woningen, dan gaat het nog steeds over 4 miljoen woningen in Nederland. Sorry, heb ik het verkeerd verstaan?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Aanvankelijk werd gedacht aan een derde van de woningen, nu is het, denk ik, de helft daarvan, dus een zesde.

De heer **Madlener** (PVV):
Ik zie nog steeds grote ambities bij dit kabinet. Ik heb hele andere getallen voorbij zien komen. De ambities zijn hoog en deze wet is ook bedoeld om mensen van het gas af te dwingen. Of het nou om 1 miljoen huizen gaat of om 2 of 3 miljoen, je zal maar in zo'n huis wonen en een monopolist in jouw warmte moeten laten voorzien. Je bent overgeleverd aan één aanbieder. We zien overal in het land problemen. Ik zeg: laten we eerst de problemen met de huidige warmtenetten oplossen voordat we de gemeenten de mogelijkheid geven om mensen van het gas af te dwingen. Ik vind dat we veel te hard gaan met heel die warmtetransitie. Nogmaals, in een heleboel landen — dat zeg ik ook tegen mevrouw Kröger van GroenLinks-PvdA — wordt nog met een kolenkachel gestookt. Gas is een relatief schone fossiele brandstof.

De voorzitter:
Eén korte opmerking, mevrouw Kröger.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Dan zal ik niet ingaan op de kansen die warmtenetten bieden, ook juist voor mensen in kwetsbare wijken. Ik hoor de heer Madlener zeggen: laten we eerst de problemen oplossen die er nu al liggen. Ik hoop dat de PVV dan ook van mening is dat we nu tegemoetkoming moeten regelen voor mensen die nu geconfronteerd worden met hoge prijzen.

De heer **Madlener** (PVV):
We praten hier over een wet die de gemeente vergaande bevoegdheden geeft om mensen van het gas af te dwingen en naar zo'n warmtenet toe te sturen. Dat is waar we het hier over hebben. U constateert, zeg ik via de voorzitter, het probleem dat heel veel mensen nu met betalingsproblemen zitten en dat het gewoon een puinhoop is. Ik zie het in Rotterdam ook. Er worden allemaal mooie beloftes gedaan die niet waar worden gemaakt. Moeten we die mensen helpen? Ja, ik denk het wel. Maar daar moeten wel financiën voor zijn, want iemand moet die rekening betalen. De vraag is wie dat betaalt. Daar mag u dan antwoord op geven.

De voorzitter:
Prima. We gaan naar de heer Vermeer van de fractie van BBB.

De heer **Vermeer** (BBB):

Dank u wel, voorzitter. Wij vinden het een ingewikkeld verhaal worden. Van de warmtebedrijven hoorden we dat er eigenlijk geen rendement te behalen valt op die warmtenetten en van meerdere woordvoerders hier horen we ernstige zorgen over de betaalbaarheid voor burgers. De heer Grinwis zegt dat we nog wel even op het gas zullen blijven. Dat lijkt me ook heel verstandig. De vraag is dus wat we hier aan het doen zijn. Zijn we voor een soort overgangstermijn niet iets ingewikkelds aan het optuigen dat heel veel geld gaat kosten en waarvan we ontzettend spijt gaan krijgen?

De gemeente Amsterdam zegt: zonder steun van het Rijk is er geen oplossing. Eneco trekt in Utrecht de stekker eruit. Hoogleraar Smeulders van de TU Eindhoven, die verstand heeft van energietechnologieën, zegt dat uitbreiding van warmtenetten het paard achter de wagen spannen is en dat er nog geen geschikte bron is. We lezen dat ongeveer 7% van warmte die nu wordt gebruikt echte restwarmte is en dat de rest gewoon fossiel is. Zijn we niet een, wat dan heet, fossiele lock-in aan het creëren, waarbij we niet overgaan naar elektrisch maar gewoon fossiel blijven stoken? Daarnaast moeten er nog allerlei zaken geregeld worden in de nieuwe Warmtewet en parallel daaraan zijn we aan het werken aan de Energiewet. Nou, wie het nog kan volgen, wil ik complimenten geven.

De VNG wil wel vaart maken, maar dan moet er wel een waarborgfonds komen. Dat moet ook ergens van betaald worden. Dat komt goed, hoor ik de minister zeggen. Hij heeft daar blijkbaar nog ergens geld voor liggen. Wat ook belangrijk is, en de heer Madlener refereerde daar ook aan, is dat het instemmingsrecht voor huurders blijft bestaan. De energierekening gaat immers veranderen en als je eenmaal op dat warmtenet zit, kun je niet zeggen: doe mij maar gas. Dat gaat allemaal niet lukken.

Voorzitter. Wij hebben twee amendementen in voorbereiding en wij zitten te twijfelen. Gaan we die indienen? Wat gaan we met de hele wet doen? Als je ze indient, wek je ook de suggestie dat je wel met de wet verder wil, maar er alleen nog een beetje aan wil sleutelen. Dat is nog een dilemma voor ons. Wij zouden namelijk ook willen dat die tariefregulering in de Energiewet komt. Mevrouw Kröger heeft een vraag, geloof ik, maar die hoor ik het liefst via de microfoon, want dan kan ik er wat mee. Als we het niet in de Energiewet regelen, krijgen we dezelfde situatie die we de afgelopen periode al hadden, waarbij mensen met blokverwarming onder een andere wet vallen en er voor hen geen compensatie geregeld kan worden. Wij overwegen dus een amendement dat de tariefregulering eruit haalt en aangeeft dat dat dan maar in de Energiewet moet.

Verder hebben wij met experts op het gebied van warmtenetten een amendement in voorbereiding dat zegt dat deze wet alleen van toepassing moet zijn op warmtenetten met een transport- en levert temperatuur van maximaal 50 graden en van de vijfde generatie. In Limburg is er bijvoorbeeld het traject Mijwater. Daarbij kan er ook 's zomers gekoeld worden. Een argument is dat alles boven de 50 graden bijna altijd grotendeels een fossiele brandstof nodig heeft, en daar willen we dus vanaf. Zoals ik al aangaf, is maar 7% echte restwarmte.

We zitten nog met een ander punt. Er is ook een standaard voor woningisolatie opgesteld. De minister van Binnenlandse Zaken weet daar natuurlijk alles van. Daar staat in dat bij woningen na 1940 50 graden de standaard moet zijn. Hier beginnen

ook weer dingen tegen elkaar in te werken. Wij zitten daar nog even naar te kijken. EZK en BZK hebben namelijk wel weer teruggegeven dat het voorstel van maximaal 50 graden op gespannen voet staat met artikel 39 van de Warmtewet, waarin geregeld is dat de gemeenteraad niet bevoegd is om de productie en levering van warmte aan regels te binden, terwijl ze wel een wijk willen verplaatsen naar het warmtenet. Wij vinden dit allemaal tegen elkaar inwerken. Met hoe meer we ons hierin verdiepen, vragen we ons steeds meer af: waar zijn we mee bezig?

De voorzitter:

Dat is sowieso een goede vraag.

De heer Vermeer (BBB):

Dat lijkt mij ook bij wetgeving zeer belangrijk.

Mevrouw Postma (NSC):

Het is altijd leuk om weer wat nieuws op tafel te leggen. Tenminste, ik heb de heer Vermeer hier niet over gehoord in de eerste termijn. Ik werd even getriggerd door het feit dat hij zei: eigenlijk vallen onder deze wet alleen de warmtenetten die onder de 50 graden zitten. Maar waaronder vallen dan de netten die daarboven zitten? Hoe ziet de heer Vermeer dat voor zich? Ik begrijp deze splitsing niet helemaal.

De heer Vermeer (BBB):

Nou, als wij nu een wet gaan aannemen die gemeentes doorzettingsmacht geeft om warmtenetten in te voeren, dan zouden wij zeggen: dan mogen dat alleen maar warmtenetten zijn die toekomstbestending zijn, dus die niet afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en die echt toekomst hebben. Dat lijkt me een heel redelijke norm. Als het alleen maar voor de komende vijf jaar is, moet je dit niet gaan doen.

De voorzitter:

Afrondend.

Mevrouw Postma (NSC):

Snel concluderend: u zegt dat deze wet alleen moet gelden voor deze netten, van type vijf, en dat alleen die nu gebouwd en ontwikkeld mogen worden.

De heer Vermeer (BBB):

Wij overwegen om dat in een amendement te verwerken, om daarmee te voorkomen dat we een fossiele lock-in krijgen, zoals ik net heb gezegd.

De heer Erkens (VVD):

Als het amendement er nog niet is, kunnen wij er als Kamer ook niet meer over debatteren. Is het dan niet beter om dat bij de Wcw te behandelen? Volgens mij komt die ook voor de zomer naar de Kamer en zou het daarbij kunnen. Het is wel handig om te weten wat de impact kan zijn en de discussie erover te kunnen voeren.

De voorzitter:

Dat was ook het punt dat ik zou willen maken. Het is wat lastig debatteren over amendementen die alleen nog maar in uw hoofd bestaan, om het zo maar te zeggen.

De heer **Vermeer** (BBB):

Nou, ik heb ze ook uitgewerkt, maar ik heb ernstig getwijfeld over het indienen.

De **voorzitter**:

Nee, dat begrijp ik, en u heeft recht op die worsteling. Maar wij voeren een debat op basis van stukken papier, natuurlijk.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ja. Dan kunnen we ook voorstellen een extra ronde in te plannen de volgende weken?

De **voorzitter**:

Ja, gezellig. Iedereen is enthousiast. De energiewoordvoerders ...

De heer **Vermeer** (BBB):

Ja, er zijn heel veel enthousiaste mensen, en ik begrijp dat het aan sommigen in de politieke index ook weer een credit geeft, dus ...

De **voorzitter**:

Ja. En om 14.30 uur is er ook nog een energiedebat in commissieverband, begrijp ik. Dus u kunt gewoon dag en nacht doorpraten over dit onderwerp.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ja, en ik vrees ook dat we dat gaan doen. Ik wil in ieder geval wel een motie indienen. Daar hoeft dan wat mij betreft niet over gedebatteerd te worden, dus dat kunnen we gewoon doen.

De **voorzitter**:

Kom maar op.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ik heb de volgende motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er momenteel gewerkt wordt aan zowel de Wet collectieve warmte als de Energiewet;

constaterende dat het onwenselijk is dat bescherming van de eindgebruiker geborgd wordt in twee verschillende wetten waarbij het risico bestaat dat deze niet geharmoniseerd zijn;

overwegende dat energie energie is, ondanks de methode van transport of leverancier;

overwegende dat het voor bescherming van de eindgebruiker niet moet uitmaken hoe energie wordt getransporteerd of wie de leverancier is;

verzoekt de regering om de voorziene inhoud van de Wet collectieve warmte op te nemen in de Energiewet,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 33 (36387).

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaan we luisteren naar de volgende spreker van de zijde van de Kamer, en dat is de heer Bontenbal van de fractie van het CDA.

De heer Bontenbal (CDA):

Dank, voorzitter. Allereerst toch nog iets richting collega Grinwis over waar ik mee begon: de politieke index. Hij staat hoog, en wat mij betreft ook terecht, want hij werkt hier heel hard. Collega Grinwis is toch ook een klein beetje een verkapte christendemocraat, zeg ik altijd, maar daar moet hij nog een beetje aan wennen.

Voorzitter. Ik vind het wél goed dat deze wet er ligt. Het is een van de instrumenten; niet meer dan dat. Ik hoorde heel veel misverstanden, bijvoorbeeld alsof gemeenten dit dan ook meteen moeten gaan doen. Er vindt nu alleen op gemeentelijk niveau een afweging plaats. De Kamer moet zich er wel heel erg van bewust zijn, denk ik, dat we een stukje van ons energiebeleid decentraliseren, dus bij gemeentes leggen. Dan hoop je dat er straks een sterke gemeenteraad is die ook de belangen van zijn inwoners borgt. Als die zegt "oké, jongens, we gaan in deze wijk een warmtenet bouwen", dan is daar nu eindelijk een instrument voor, maar nog steeds moet die goed bekijken of de afweging gaat plaatsvinden of dat betaalbaar is en of bewoners voldoende beschermd worden. Dus ik zou zeggen "Gemeenteraden, succes! Maak je borst nat en doe je werk goed", want dit is ook een unieke kans, denk ik, om als gemeenteraad die rol te pakken.

En het is niet zo, denk ik en zeg ik ook tegen collega Madlener, dat iedereen straks op het warmtenet zit. Als ik kijk naar het Nationaal Plan Energiesysteem, dan zie ik een aantal varianten. Dat kan van een derde zijn tot inderdaad, wat collega Grinwis zegt, een zesde, en dat gaat dan in de periode tot 2050 plaatsvinden. Dus het gaan verschillende routes zijn. Het is een stukje van de puzzel en we geven de gemeenten een klein instrument erbij. Dat is volgens mij wat we hier aan het doen zijn.

De heer Madlener (PVV):

En daar ben ik juist zo bezorgd om, want we weten hoe dat gaat in de gemeenten. Ik heb zelf in de gemeenteraad van Rotterdam gezeten. Kijk, de mooie beloftes, de mooie plannen, de wethouder die zegt "fantastisch systeem!" en de partijen die daar dan achter gaan staan ... Dat klinkt allemaal geweldig, maar als puntje bij paaltje komt, blijkt: allemaal een overschrijding; de kosten worden niet gehaald; het wordt toch duurder. Uiteindelijk wordt dat hele warmtenet, dat met mooie beloftes door de Rotterdamse gemeenteraad is gegaan, voor een habbekrats verkocht aan Vattenfall. Er worden enorme verliezen gemaakt, die opgebracht moeten worden door diezelfde Rotterdammers. Dus ik maak me daar ernstige, grote zorgen over. Daarbij: als je in

zo'n wijk woont waar het warmtenet komt, dan is het wel degelijk zo dat de gemeente doorzettingsmacht krijgt, dus jij wordt gewoon als huurder of bewoner gedwongen om aan dat warmtenet deel te nemen. Dat vind ik een verkeerde keuze. Dat vind ik een verkeerde zaak.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Terecht hoor, wat collega Madlener zegt over de ervaringen die gemeentes hebben. Toevallig woon ik al een aantal decennia in de gemeente die u net noemde. Wij kennen de situatie van dat Warmtebedrijf daar en de tientallen miljoenen die daarin gestoken zijn enzovoorts. Maar er is natuurlijk wel wat veranderd, en dat is dat de gemeentes de afgelopen jaren met veel meer medewerkers aan de slag zijn gegaan en ook veel meer tools hebben. Dus als het goed is, is daar ook veel meer kennis. En het feit dat de gemeente nu zelf ook een stop zet, is omdat ze hun inwoners willen beschermen. Dus geef gemeentes ook een beetje de kans om dit te leren.

De **voorzitter**:

U continueert.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Ik heb in mijn inbreng iets gezegd over een gezamenlijk kader, want op basis waarvan gaan gemeentes die besluiten nemen? Ik wil nogmaals benadrukken dat er zoiets moet komen. Wat kost groen gas? Hoeveel draagt het bij aan de klimaatdoelen? Mag je er überhaupt mee rekenen? Hoe gaan we om met de CO₂-intensiteit van elektriciteit, van gas en van warmte? Dat soort dingen. Er moeten wat algemene regels zijn omdat je anders heel makkelijk kan gaan cherrypicken en zelf iets neer kan zetten, terwijl het totaalplaatje dan helemaal niet meer matcht. Er moet vanuit het Rijk iets van een kader komen.

Ik zat net niet op te letten toen mevrouw Kröger een motie indiende, maar ik wil daar toch nog iets over zeggen. Zij wil die kosten vergoeden en dat wil ze betalen uit die WIS. Daar schrok ik eigenlijk een beetje van, want zij gaat dus eigenlijk geld ter compensatie van een energierekening uit een subsidiepot voor warmtenetten halen. Ik ben wel benieuwd hoe u dat ziet.

De **voorzitter**:

U moet nu niet mevrouw Kröger daarvandaan gaan toespreken, want dan komen we in een eeuwigdurende interruptie terecht.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Ik vond het wel een leuke beweging. Ik maak het nog even af. In het verleden is GroenLinks namelijk ook heel erg kritisch geweest op bijvoorbeeld het leeghalen van de begrotingsreserve van de SDE++. Dat moest en zou volgens uw partij ook echt een ...

De **voorzitter**:

Uw partij? Wat bedoelt u daarmee? U bent nu mevrouw Kröger aan het toespreken? Dat gaan we echt niet doen. Dat had u net moeten doen bij haar interruptie. Nu gaat u haar weer bevragen op haar motie. Dat is echt niet de bedoeling.

De heer **Bontenbal** (CDA):
Ik ben er nu mee klaar.

De **voorzitter**:
Heel goed. Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Bontenbal** (CDA):
Ik heb mijn zegje gedaan. Ik zie iemand staan bij de interruptiemicrofoon, maar dat negeren we dan gewoon even?

De **voorzitter**:
Dat gaan we echt niet doen. Dit is niet de juiste manier van debatteren, want dan gaan debatten geen einde meer krijgen.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Ik ben aangesproken.

De **voorzitter**:
Ja, dat weet ik wel. Heel kort, heel kort, heel kort.

De heer **Bontenbal** (CDA):
Ik zal niet reageren.

De **voorzitter**:
De heer Bontenbal gaat ook niet reageren, dus ...

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):
Om welke reden dan ook en die reden weten we eigenlijk met z'n allen niet — het is ook een vraag aan de minister om TNO dat te laten uitzoeken — liggen die kosten nu een stuk hoger. Dat betekent dat de systematiek die we met elkaar hebben om bij warmtenetten ook publiek bij te springen om bijvoorbeeld een onrendabele top te financieren, nu niet afdoende werkt. Die rekening komt nu te liggen bij mensen in kwetsbare wijken. Daar moet wat mijn fractie betreft de rekening niet komen te liggen. Dan moet je dus zorgen dat je aan de achterkant van die kosten ingrijpt. Dat kan volgens mij ook uit een regeling die bedoeld is voor het stimuleren van warmtenetten, maar ik heb het kabinet gevraagd om te kijken naar een goede dekking.

De **voorzitter**:
Prima, hartstikke goed. Dank voor de toelichting. U gaat door met uw betoog en u gaat niet reageren op mevrouw Kröger.

De heer **Bontenbal** (CDA):
Dat doe ik ook niet, maar ik heb er nu al spijt van. Ik was vrij kritisch in het eerste debat over de spoedwet van minister Jetten, maar ik ben wel een beetje van mening veranderd. Althans, ik ben minder hard geworden, omdat ik, alle argumenten in de eerste termijn gehoord hebbend, denk dat het goed is om het nu te doen. Ik snap ook de zorgen van de warmtebedrijven. Ik heb daarvoor een motie en ik hoop dat u die dan enigszins vriendelijk bejegt.

De **voorzitter**:

En wie bedoelt u precies met "u"?

De heer **Bontenbal** (CDA):

Sorry, voorzitter. Daarmee bedoel ik de minister.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet met een spoedwet de kostenstijging van collectieve warmtelevering voor warmteklanten wil beperken;

overwegende dat de betaalbaarheid van de realisatie van warmtenetten daarmee verder onder druk komt te staan;

overwegende dat het beperken van de kosten aan de kant van de warmtebedrijven kan helpen om hieraan (deels) tegemoet te komen;

verzoekt de regering te onderzoeken of de kosten die warmtebedrijven maken, kunnen worden verlaagd, zoals de energiebelasting die warmtebedrijven betalen voor het verbruik van gas voor de hulpwarmtecentrales in hun warmtenetten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Bontenbal, Grinwis en Flach.

Zij krijgt nr. 34 (36387).

De heer **Bontenbal** (CDA):

Dus mede namens collega's Grinwis en Flach, het confessionele blokje daar ergens in de Kamer. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Heel goed. Een korte vraag nog van de heer Madlener.

De heer **Madlener** (PVV):

Ik hoor "belastingverlaging". Dat klinkt mij altijd als muziek in de oren, maar ik heb geen dekking gehoord.

De heer **Bontenbal** (CDA):

Nee, daarom is het een onderzoeksmotie. Dus ik wil in kaart gebracht hebben wat er kan, maar ook wat het volume is. Er moet energiebelasting betaald worden bij hulpwarmtecentrales. Dat is een beetje gek, want bij een gascentrale die elektriciteit produceert, hoeft geen energiebelasting betaald te worden. Maar ik heb op dit moment geen informatie over om hoeveel energiebelasting het gaat, om hoeveel kuub, enzovoorts. Ik wil dat eerst even inzichtelijk hebben en dan kunnen we kiezen aan welke knop we gaan draaien.

De voorzitter:

We gaan luisteren naar mevrouw Beckerman van de fractie van de SP.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Goedemiddag. Klimaatbeleid zal rechtvaardig zijn of zal niet zijn. De SP gaat niet instemmen als niet geborgd is dat warmtenetten voor iedereen betaalbaar zijn. Wij snappen ook niet hoe het kan dat het in Nederland zo duur is, terwijl we zien dat de tarieven in Denemarken, Zweden en België half zo hoog zijn. In de eerste termijn hebben we dan ook een punt gemaakt van de volgorde van wetgeving.

In de eerste termijn vroeg ik aan het kabinet of de subsidie voor het aardgasvrij maken van huurwoningen wel genoeg is. De minister zei een beetje: ja, soms wel, soms niet. En daarna schermde hij ermee dat er 17 miljard zou zijn voor lage inkomens. Maar klopt die rekensom eigenlijk wel? Telt de minister dan ook bijvoorbeeld het geld voor gemeenten en maatschappelijk vastgoed mee? Het bedrag dat overblijft, zou 8,9 miljard zijn, of 7,4 miljard, zoals in de begroting, maar we kennen de getallen niet. Hoeveel daarvan gaat dan echt naar huurders en lage inkomens? Want wij komen niet hoger uit dan een kwart van dit bedrag. Wat zijn de eerlijke berekeningen?

Dan heb ik een aantal moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

gelet op de uitdagingen en kansen van de warmtetransitie;

verzoekt de regering om bij de uitvoering van de Wgiw tot een plan te komen om het niet-meer-dan-andersprincipe individueel te garanderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Beckerman.

Zij krijgt nr. 35 (36387).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat het niet-meer-dan-andersprincipe essentieel is voor draagvlak in de energietransitie en dat wij dit collectief moeten garanderen;

verzoekt de regering om samen met warmtebedrijven en corporaties een fonds te onderzoeken om het niet-meer-dan-andersprincipe individueel te garanderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Beckerman.

Zij krijgt nr. 36 (36387).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH) met een maximale bijdrage van €6.000 per woning niet altijd toereikend is voor energiebesparende maatregelen voor woningen met de laagste energielabels;

verzoekt de regering onderzoek te doen of het individuele bedrag van de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH) toereikend is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Beckerman.

Zij krijgt nr. 37 (36387).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat de volgorde van wetgeving voor de Wgiw en de Wcw betaalbaarheid en zeggenschap mogelijk in gevaar kan brengen door een hiaat in implementatie;

constaterende dat de Wet collectieve warmte beoogt toekomstige warmtebedrijven voor meer dan 50% in handen van (lokale) overheden te krijgen om zo duurzaamheid, betaalbaarheid en leveringszekerheid met publieke sturing te realiseren;

verzoekt de regering om tot de invoering van de Wet collectieve warmte te streven naar minimaal 50% eigenaarschap van (lokale) overheden voor toekomstige warmtebedrijven,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Beckerman.

Zij krijgt nr. 38 (36387).

Mevrouw **Beckerman** (SP):

En de rest van mijn spreektijd mag u houden, voorzitter.

De voorzitter:

Graag gedaan. De laatste spreker van de zijde van de Kamer is de heer Paternotte van D66.

De heer Paternotte (D66):

Dank u wel, voorzitter. Dit debat was helaas niet helemaal op tijd afgerond om mijn collega Tjeerd de Groot het te laten afmaken, maar namens hem wil ik wel iedereen de groeten doen en de ministers hartelijk danken voor de beantwoording. En hij kijkt ook mee.

De voorzitter:

Was dit uw bijdrage?

De heer Paternotte (D66):

Voorzitter. Tempo houden in de warmtetransitie blijft voor D66 ontzettend belangrijk. Je hoort het van deze kant van de Kamer niet zo heel erg vaak, maar die warmtetransitie is op lange termijn de beste investering voor bedrijven en het goedkoopste alternatief voor huishoudens. Gemeenten snakken bovendien naar deze wet, niet omdat het een dwangnet zou zijn, integendeel, maar omdat het gemeenten juist de ruimte geeft om zekerheid te geven aan bedrijven en huishoudens. De spoedwet van minister Jetten gaat hier zeker bij helpen, omdat die bijdraagt aan betaalbaarheid van de warmtenetten. Het zou ook heel erg helpen als de Raad van State met de Wet collectieve warmte vaart gaat maken. Mijn vraag aan de minister is of hij bij de Raad van State kan informeren wanneer hun advies verwacht wordt.

Daarnaast maakt mijn fractie zich met een aantal andere fracties zorgen over een aantal lopende casussen in bijvoorbeeld Rotterdam en Amsterdam. In Amsterdam vechten de woningcorporaties en de warmtebedrijven elkaar de tent uit, maar ze weten elkaar, en dat is toch dan wel weer mooi, wel te vinden in een gezamenlijke oproep aan de minister om voor een oplossing te zorgen. Net als de heer Erkens vraag ik welke rol de minister voor zichzelf ziet, niet zozeer om garanties te geven vanuit het Rijk, maar wellicht kan de minister wel een aantal drempels wegnemen.

Maar er zijn ook goede voorbeelden, ook sinds de eerste termijn van dit debat. Gisteren was er nieuws uit Delft over woningcorporaties die een contract hebben getekend voor de aanleg van een warmtenet voor 6.000 woningen in twee wijken met warmte van een geothermiebron op het terrein van de Technische Universiteit. Een op de negen huizen in Delft zit straks op dit net. Vanochtend was er het nieuws dat de proefboringen in Amsterdam lieten zien dat de bodem in Amsterdam eigenlijk nergens voor geschikt is, maar wel voor geothermie. Dat is dus een enorm mooi wenkend perspectief voor die stad op palen; dat zal de voorzitter vast ook aanspreken.

Het is goed dat de minister voor Klimaat en Energie verder aangeeft met pensioenfondsen en Invest-NL een afspraak te maken hoe zij kunnen bijdragen aan de warmtetransitie. Ik zou willen vragen of hij de Kamer kan informeren over de uitkomsten van deze afspraak.

Het was ook goed om te horen van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening dat hij net zo enthousiast is over gebouwgebonden financiering als de D66-fractie en de SGP-fractie. Als D66, de SGP en de minister op een bepaalde koers zitten, dan kan dat alleen maar een goed idee zijn. Daarom de volgende motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat voor zowel de aanleg van een warmtenet als isolatie van woningen werkzaamheden aan of bij woningen moeten worden verricht;

overwegende dat dit idealiter in samenhang gebeurt uit oogpunt van hinder en kostenefficiëntie;

constaterende dat veel huishoudens niet altijd de financiën hebben voor verduurzaming en dat een gebouwgebonden financiering op de woning hiervoor een uitkomst zou zijn;

verzoekt de regering om de mogelijkheid tot gebouwgebonden financiering van woningen te versnellen, zodat bij de aanleg van warmtenetten woningen meteen optimaal geïsoleerd en verduurzaamd kunnen worden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Paternotte, Grinwis, Flach en Bontenbal.

Zij krijgt nr. 39 (36387).

De heer **Paternotte** (D66):

Om de minister gunstig te stemmen, heb ik de motie zo protestants mogelijk laten ondertekenen door de leden Grinwis, Flach en Bontenbal, naast mijzelf dus.

Met het instrument van deze wet, gebouwgebonden financiering, kunnen we ook echt werk maken van het grootschalig isoleren en verduurzamen van woningen. Het is razend ingewikkeld, maar de minister zei dat hij erin gelooft. Ik hoop daarom dat hij deze motie enthousiast kan omarmen.

Ten slotte gaf de minister aan dat de subsidiespaghetti — mijn collega Tjeerd de Groot noemde dat het "subsidieoerwoud" — best inzichtelijk is voor huiseigenaren. Mijn fractie denkt daar toch wat anders over. Dat zien we ook bevestigd in het feit dat het voor de ene vve wel mogelijk is om een subsidie te verkrijgen voor het weghalen van de gasaansluitingen en voor een andere vve niet. Dus wij zouden graag zien dat de minister deze anomalie en tegenstrijdigheid, en ook andere die er nog zijn in de verschillende subsidies, met elkaar in lijn brengt. Daarom de volgende motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er voor huiseigenaren heel veel verschillende subsidiestromen zijn en dat dit leidt tot verwarring;

constaterende dat per subsidie andere voorwaarden gelden, afhankelijk of een huiseigenaar wel of niet in een vve zit en of deze vve dan weer gemengd of ongemengd is;

verzoekt de regering de rijkssubsidies voor verduurzaming te versimpelen en meer met elkaar in lijn te brengen, zodat alle huiseigenaren voor dezelfde ingrepen recht hebben op dezelfde subsidie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Paternotte en Bontenbal.

Zij krijgt nr. 40 (36387).

Tot zover de termijn van de Kamer. Ik stel nog even vast dat de heer Weisglas inmiddels heeft plaatsgenomen in de Voorzittersloge. Hij is mijn verre, verre voorganger. Het is altijd een grote eer u hier te mogen verwelkomen. Ik schors tot 13.50 uur en dan gaan we luisteren naar de beide bewindspersonen.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 13.11 uur tot 13.54 uur geschorst.

[...]

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Omgevingswet, de Gaswet en de Warmtewet in verband met gemeentelijke instrumenten voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie) (36387).**

Termijn antwoord

De **voorzitter**:

We gaan verder met het debat inzake de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (36387).

De algemene beraadslaging wordt hervat.

De voorzitter:

Ik geef graag het woord aan de minister voor Klimaat.

Minister Jetten:

Dank u wel, voorzitter. Anders dan in de eerste termijn zal ik nu beginnen met de beantwoording. Er zijn namelijk veel vragen gesteld die samenhangen met de Wet collectieve warmte, die we hopelijk snel, later dit jaar, gaan behandelen.

We merken ook in de tweede termijn van dit debat dat er twee grote vraagstukken spelen bij de ontwikkeling van warmtenetten: de betaalbaarheid voor burgers en de financierbaarheid van de warmtenetten door de warmtebedrijven. Dat vraagt allebei om een structurele aanpak die toekomstbestendig is en die zekerheid biedt voor gemeenten, investerende warmtebedrijven, woningcorporaties en natuurlijk vooral voor de bewoners.

Aan die structurele aanpak werkt het kabinet hard. Er staat een uitgebreid subsidie-instrumentarium gereed bij wijze van ondersteuning. Denk aan de Warmtenetten Investeringsubsidie. We zien dat die werkt, want afgelopen week zijn er weer een aantal positieve besluiten gevallen. In Delft, Deventer en Druten gaat men door met de warmteprojecten. Hetzelfde geldt voor meer dan 30 projecten omtrent aardgasvrije wijken, meer dan 10 projecten die onder het Groeifondsproject Nieuwe Warmte Nu! zijn opgezet en de eerste 10 projecten onder het Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties. Kortom, er is dus volop belangstelling om wel degelijk te investeren. Het inzetten van de aanwijsbevoegdheid uit de Wgiw, de wet die wij nu behandelen, zal het volloopriscio van de warmtenetten verminderen. Dat is positief voor de financierbaarheid en de betaalbaarheid. Daarnaast werken we op andere manieren aan structurele financiële ondersteuning. In de Wet collectieve warmte wordt straks het publiek meerderheidsbelang geregeld. Publieke warmtebedrijven en corporaties die niet naar winstmaximalisatie streven, hebben dan meer ruimte om te handelen in het publieke of coöperatieve belang. Dat kan ook de betaalbaarheid ten goede komen. We zien ook dat warmteprojecten die een meer publiek of coöperatief karakter hebben, de laatste tijd juist wel doorgang hebben gevonden, zoals, wederom, in Delft, maar ook in Deventer en Nijmegen.

Er is door een aantal van u gewezen op extra inspanningen die het Rijk zou kunnen doen. Ik hoop op korte termijn te kunnen besluiten over een waarborgfonds warmtenetten, om daarmee een groot deel van de risico's te helpen dragen. Daarnaast kijk ik naar een staatsdeelneming, waarmee we kennis en expertise kunnen inzetten, maar ook kunnen helpen bij het bijeenbrengen van de benodigde financiering van de uitrol van die warmtenetten. Mevrouw Kröger en mevrouw Postma hebben daarnaar verwezen. Wij hopen dat dit er op lokaal niveau toe zal leiden dat de netten als geheel goedkoper worden, maar vooral ook dat de energierekening voor de aangesloten huishoudens naar beneden kan.

Verder regelen we straks in de Wet collectieve warmte de kostengebaseerde tariefregulering in één keer goed. Ik kom daar zo meteen bij het amendement van de heer Grinwis nog uitgebreider op terug. Ik herhaal hier nogmaals dat de voorgestelde nota van wijziging op dit voorliggende wetsvoorstel borgt dat de eerste stap in de loskoppeling van de warmtetarieven en de gastarieven al op 1 januari aanstaande kan ingaan. Ik herhaal mijn toezegging aan de heer Bontenbal dat wij bij de

uitwerking van de voorgestelde wijzigingen in het Warmtebesluit een goede consultatie zullen doen, zodat warmtebedrijven daarop hun reacties kunnen geven. Wij zullen de voorhang met uw Kamer goed regelen, zodat de Kamer daar nog inhoudelijk op kan regeren. Ik verwelkom in dit licht het nieuwe amendement van de heer Grinwis, dat de ACM de bevoegdheid geeft om de relevante data te verzamelen ter voorbereiding van de invoering van die kostengebaseerde tariefregulering, want daarmee versnellen we ook dit proces.

In de eerste termijn had mevrouw Kröger mij twee vragen gesteld waar ik nog niet volledig antwoord op heb gegeven. Dat lag echt aan mij, omdat ik op dat moment niet scherp had hoe we precies bezig waren met de SDE. Vorig jaar hebben we de Warmtenetten Investeringsubsidie opengesteld. Die is bedoeld om warmtenetten mogelijk te maken en de betaalbaarheid te verbeteren. Daar is in het Klimaatfonds meerjarig geld voor beschikbaar gesteld. We zien dat die zekerheid ook hard nodig is. Voor de inspanning zijn er ook diverse regelingen, die de minister van BZK en ik meer willen bundelen waar dat kan, naar aanleiding ook van de oproep van de heer De Groot.

Warmtenetten worden steeds gefaseerd opgebouwd en krijgen daardoor vaak een diverse bronnenmix. We zien meer en meer dat de generieke landelijke subsidie onder de SDE++ daar niet goed op aansluit. Dat was het punt dat mevrouw Kröger mij duidelijk probeerde te maken aan de interruptiemicrofoon. Ze had daarin helemaal gelijk. Het effect dat de gasprijs heeft op de lopende subsidiebeschikkingen past eigenlijk steeds minder. We zullen voor warmtenetten echt een meer toekomstbestendig financieringsinstrument moeten gaan ontwikkelen, dat aansluit op duurzame warmtenetten, die we ook graag zien. Dus we verkennen nu hoe we in plaats van de SDE++ een ander instrument kunnen inzetten, dat wordt losgekoppeld van die gasprijs.

Daarnaast noemde ik net in mijn inleiding al de nationale deelneming. Dat was het andere punt van mevrouw Kröger in de eerste termijn. Primair heeft die nationale deelneming als doel het inbrengen van publiek eigen vermogen en aanvullend daarop het sturen op het professionaliseren van de warmtesector. Ik ben al ver in gesprek met EBN, Energie Beheer Nederland, over de vraag of zij deze rol kunnen vervullen, maar we kijken ook nog naar eventuele andere opties voor zo'n nationale deelneming. Ik geloof dat zo'n nationale deelneming het meest effectief is als het gebeurt in combinatie met het waarborgfonds. Daarop zijn wij dus forse voortgang aan het boeken. Dankzij dat waarborgfonds is er straks per warmtebedrijf minder eigen vermogen nodig, waardoor de deelneming met gelijke middelen meer kan investeren. Het belangrijkste wat wij nu nog moeten oplossen, is de juiste verdeling van de risico's tussen het Rijk aan de ene kant en de publieke aandeelhouders van het warmtebedrijf aan de andere kant, zoals gemeentes en provincies. Ik informeer uw Kamer voorafgaand aan de behandeling van de Wet collectieve warmte over de voorliggende opties.

In deze tweede termijn heeft mevrouw Kröger nogmaals gewezen op de verschillen in kosten tussen Nederland en andere landen. Zij vraagt om aanvullend onderzoek. Dat wil ik heel graag doen. Ik heb de afgelopen week met TNO en ACM gesproken naar aanleiding van de brief die we vorige week al even met elkaar beetpakten. Zowel TNO als ACM geeft aan dat er eigenlijk nog onvoldoende informatie

beschikbaar is om een nog betere internationale vergelijking uit te voeren. Het amendement van de heer Grinwis kan hierbij gaan helpen, dus ik zal met TNO en ACM kijken hoe we stapsgewijs die data beter beschikbaar kunnen maken en hoe we vervolgonderzoek kunnen inregelen. Ik was van plan om mevrouw Kröger dan ook weer voorafgaand aan de Wet collectieve warmte per brief te updaten over waar we staan.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Het lijkt me heel erg goed om dat internationaal vergelijkend te bekijken, maar mij ging het eigenlijk vooral om de analyse van TNO dat er een prijsstijging is van 62% of 67% tussen 2019 en nu. Dat gaat dus niet zozeer om de internationale vergelijking, maar meer om de vraag hoe het nou komt dat die kosten zo uit de klauwen lopen en hoe dat verschillend neerslaat bij verschillende warmteprojecten.

Minister **Jetten**:

Het is inderdaad tweeledig. Daar ziet de motie van mevrouw Kröger ook op. Die ga ik straks een positief oordeel geven, verklap ik u vast. Maar ook daar geldt dat de ACM en TNO graag meer inzage krijgen in de cijfers van de warmtebedrijven die in Nederland actief zijn. Dat gaan we met dit wetsvoorstel en het amendement dus ook regelen. Alles wat al op kortere termijn beter inzichtelijk kan worden gemaakt, is heel behulpzaam. Het zal de komende jaren een groeiende analyse zijn. Dat deel ik dus. Dat stond ook in mijn volgende briefje. De startanalyse van PBL wordt nog geactualiseerd. PBL heeft aangegeven die eind dit jaar op te kunnen leveren. Die komt er dus ook, naast de informatie van TNO en ACM.

Mevrouw Kröger heeft zowel in haar bijdrage als in haar motie aandacht gevraagd voor een eerlijke, integrale energierekening voor warmtegebruikers. Dat is zeer verstandig om te doen. Dat gaat ook helpen bij het gesprek dat men lokaal voert over de alternatieven voor een aansluiting op een fossiel gasnet. Ik zal voor de zomer uw Kamer nog een brief sturen over nettarieven van elektriciteit, waarin ik hier dan ook direct op kan ingaan, zoals ik dat laatst ook met mevrouw Kröger en mevrouw Postma in het commissiedebat heb gewisseld.

De heer Flach vroeg nog naar de stand van zaken van de staatsdeelneming. Daar heb ik net al het een en ander over gezegd. U wordt dus voor de behandeling van de Wet collectieve warmte daarover geïnformeerd.

De heer Flach vroeg ook: kan de ACM een rol spelen in het toetsen op de warmtekavels op wijkniveau? Ik vind het zelf niet logisch om dat bij de ACM te beleggen. De ACM moet toezicht houden op de warmtebedrijven en op de tariefregulering, maar de regierol in die warmtetransitie willen de minister van BZK en ik echt bij de gemeente neerleggen en daarmee ook bij de gemeenteraad. Het staat de gemeenteraad natuurlijk vrij om advies in te winnen als zij voor een keuze staat van warmtekavels. Maar ik denk dat de ACM eigenlijk onvoldoende kennis heeft van de lokale situatie om op dit punt goed te adviseren.

De heer Grinwis vroeg naar het recht om je af te laten sluiten. Het recht om je altijd af te laten sluiten met een gereguleerd tarief staat ook in de Warmtewet, maar komt ook straks in de Wet collectieve warmte. Dat gaat over een afsluitrecht, drie jaar na start van de levering van de warmte. Daarbij gaan we er ook voor zorgen dat de tarieven

daarvan op voorhand helder zijn en dat dat ook altijd onder een gereguleerde systematiek gebeurt. Wat dat betreft hebben we de afgelopen jaren geleerd van het afsluiten van gasaansluitingen.

Tot slot in dit blokje vroeg de heer Paternotte naar het advies van de Raad van State inzake de Wet collectieve warmte. We verwachten dit advies deze maand van de Raad van State te ontvangen. Ik hoop natuurlijk op een concreet en positief advies, maar wellicht dat de Raad van State mij ook nog wat huiswerk meegeeft. Ik ga er in ieder geval alles aan doen om zo snel mogelijk daarop te reageren en nog voor het zomerreces de Wet collectieve warmte naar uw Kamer toe te sturen. Of ik er dan nog ben als minister weet ik niet, maar zolang ik er zit, werken we daar in ieder geval hard aan.

Voorzitter. Dan wil ik nu nog even ingaan op de korte termijn en een aantal casussen die in het debat zijn genoemd. Daarna kom ik bij de amendementen en moties. Het kan vrij snel.

De voorzitter:

Als u wilt interrumperen, moet u bij de interruptiemicrofoon gaan staan.

De heer Flach (SGP):

Ik wilde even afwachten of de minister aan het einde van zijn blokje was. Vandaar mijn schijnbare bescheidenheid. Ik kom even terug op het antwoord van de minister dat hij een brief gaat sturen waarin dingen als staatsdeelneming en het socialiseren van infrakosten zullen worden toegelicht. Ik wil verzoeken of er voor de stemmingen een brief kan komen waarin de stand van zaken die net mondeling tot ons kwam, nog iets verder uitgewerkt is. Met deze wet zetten we immers een belangrijke eerste stap. Een aantal van de onduidelijkheden die ik heb opgenoemd, blijven boven de markt hangen. Is daar in een brief nog iets meer tekst over te leveren?

Minister Jetten:

Ik probeer even mee te denken over wat handig zou zijn, bijvoorbeeld dat we een kleine tijdlijn maken van de verschillende elementen van de warmtetransitie die nog naar de Kamer komen. Dan kan ik daarbij een korte samenvatting geven van wat er in al die mijlpalen vanuit het kabinet te verwachten is. Zal ik het op die manier doen? Dan krijgt u die brief voorafgaand aan de stemmingen van volgende week.

De heer Madlener (PVV):

Ik heb begrepen dat ik het geen "dwangwet" mag noemen. Maar als ik het goed begrijp, kun je als bewoner gedwongen worden om aangesloten te worden op het warmtenet, mag je er pas na drie jaar mee stoppen en moet je daar ook nog geld voor betalen. Als ik er dus geen behoefte aan heb omdat ik mijn huis met een airco verwarm, wat prima gaat, dan komt de overheid die zegt: u moet. Dan komen ze straks je deur inbeuken om dat warmtenet aan te leggen. En als ik na drie jaar zeg "weg, eruit", moet ik nog betalen ook! Is dat waar?

Minister Jetten:

Nee, je kunt ook vooraf al voor een opt-out kiezen.

De heer **Madlener** (PVV):

Een opt-out? En mag ik de minister vragen hoe zo'n opt-out eruitziet? Kun je dan zeggen: ik weiger het, ik doe er niet aan mee? Heeft iedere bewoner die woont in zo'n gebied waar een warmtenet komt, het recht om te zeggen: ik heb er geen behoefte aan, ik doe er niet aan mee en ik wil gewoon mijn gasaansluiting houden?

Minister **Jetten**:

Nou nee, bijna helemaal goed. Ik dacht alleen maar met ja te kunnen antwoorden, maar toch net niet. De opt-out betekent dat je er als inwoner voor kunt kiezen om niet mee te doen aan het warmtenet, omdat je met bijvoorbeeld isoleren, zonnepanelen en een warmtepomp het helemaal zelf offgrid hebt georganiseerd. Met de Wgiw maken we het straks voor gemeenten mogelijk om te zeggen: we gaan nu in deze hele wijk vanwege alle alternatieven het gasnet niet meer vervangen en het er op een gegeven moment uit halen, omdat het vrij bizar is als we met belastinggeld ook nog het gasnet moeten vervangen. Dan heeft u als inwoner de keuze om mee te doen aan het warmtenet of te kiezen voor de opt-out, omdat u op een eigen manier in uw energie gaat voorzien.

De heer **Madlener** (PVV):

Je bent je gasaansluiting dan dus kwijt? En je mag in veel gemeenten je open haard niet meer gebruiken, want dat is ook een trend die er is. Dan is het toch een dwangwet? De gemeente komt en zegt: ik ga je gasaansluiting weghalen. Dan doet mijn verwarming het niet meer. Dat is toch dwang?

Minister **Jetten**:

Nee, dat is een manier om ervoor te zorgen dat we ons belastinggeld niet onnodig gaan verbranden aan allerlei verschillende systemen in dezelfde wijk. Je kunt dus vooraf kiezen voor een opt-out als je niet wilt meedoen aan het warmtenet. Ik vind echt dat mensen die keuze moeten kunnen hebben. Als je wel op het warmtenet zit en er op een gegeven moment vanaf wilt, kun je ervoor kiezen om je daar alsnog van te laten afkoppelen, zoals ik net aan de heer Grinwis uitlegde.

Dan kom ik bij de acute situatie. Ik begrijp heel goed dat velen van u vandaag aandacht hebben gevraagd voor het feit dat er, naast de goede voorbeelden van Delft, Druten en Deventer, een paar steden zijn waar de warmtenetten op dit moment niet goed van de grond komen of waar warmtenetten die worden ontwikkeld, uiteindelijk tot hogere kosten leiden voor de aangesloten huishoudens. Dat is natuurlijk een hard gelag voor mensen die eraan meedoen voor de verduurzaming en omdat het helpt voor de eigen energierekening. Dan blijken ze toch voor hogere kosten komen te staan.

Ik doe even een klein stapje terug. We hebben een startmotor voor de ontwikkeling van warmtenetten. Ik heb die zelf het afgelopen weekend even teruggelezen. Die startmotor is een pakket afspraken voor een lokale oplossing. In die startmotor hebben gemeenten, warmtebedrijven en woningcorporaties zich gecommitteerd om gezamenlijk te zorgen voor een goede uitrol van die warmtenetten. Daarin staat onder andere: vanuit het niet-meer-dan-andersprincipe is naar een uitlegbare, objectieveerbare situatie voor huurders toegewerkt, die ertoe leidt dat de huurder er gemiddeld niet op achteruitgaat ten opzichte van zijn of haar bestaande situatie, waarbij de woning met aardgas is verwarmd. Huurders moeten daar ook geen last

van hebben. Woningcorporaties en warmtebedrijven zorgen dus samen voor een toetsing van de businesscase en zorgen er ook samen voor dat eventuele meerkosten met elkaar worden verrekend, zodat we daar de huurders niet mee lastig vallen.

Op pagina 8 van die startmotor leest u een hele opsomming van hoe er gezamenlijk aan die woonlastenneutraliteit wordt gewerkt. We zien nu dus in de praktijk dat dat niet goed gaat. Amsterdam is vandaag met naam en toenaam genoemd. Daar hebben Vattenfall, de gemeente en woningcorporaties aan de voorkant met elkaar afspraken gemaakt over hoe ze die startmotor gaan naleven. De partijen hebben lokaal 10 tot 15 miljoen euro beschikbaar gesteld om die woonlastenneutraliteit ook echt waar te maken. Dus dat is 10 tot 15 miljoen euro voor zo'n 8.000 huishoudens. In die zin voelt en pakt men dus ook lokaal in Amsterdam echt de verantwoordelijkheid om dit voor die inwoners goed te regelen.

Nu blijkt dat het toch tegenvalt in de praktijk. Ik heb dat in de afgelopen weken, zo zeg ik ook heel eerlijk, wel met enige verbazing zitten aanschouwen. Ik kreeg immers meermaals signalen dat er een prima akkoord op tafel lag, en elke keer was er een partij die toch niet de handtekening wilde zetten. De open brief die van de week aan mij is gestuurd, gaf dus in eerste instantie ook wel een beetje het gevoel van: we konden het eigenlijk wel lokaal oplossen, maar het is toch wel lekker als de minister het voor ons wil betalen. Ik wil hier dus wel waarschuwen: op die startmotorafspraken, waaraan al deze partijen, woningcorporaties, warmtebedrijven en gemeentes, zich hebben gecommitteerd, blijf ik duwen, zodat ze het ook lokaal en met elkaar blijven oplossen.

Maar dat gezegd hebbende kom ik tot het volgende. Omdat men in Amsterdam ook met die 10 tot 15 miljoen echt de nek heeft uitgestoken, wil ik dit ook met hen samen op proberen te lossen. Dus ik zeg toe dat ik op korte termijn met de betrokken partijen in Amsterdam om tafel ga, maar dat ik ook met Aedes en VNG en de warmtebedrijven apart om tafel wil over hoe we deze startmotor toch goed gaan laten draaien. Dat vereist maximale transparantie, want als je mij nu vraagt "waar zit de knop om het op te lossen?", dan weet ik het eerlijk gezegd niet, omdat de corporaties en de warmtebedrijven ook echt meer inzage in hun boeken moeten geven. Er is in dit debat onder andere gesuggereerd dat we bestaande subsidie-instrumenten als dekking kunnen inzetten. Ik wil wel even voorkomen dat we dat hele subsidie-instrumentarium aan compensatie gaan uitgeven, in plaats van aan de uitrol van warmtenetten. Maar ik zal uw Kamer snel informeren als ik deze gesprekken heb gevoerd, zowel voor de casus Amsterdam als breder, over hoe we die startmotor beter kunnen laten draaien. Als het Rijk daarbij moet helpen, dan gaan we dat ook met open vizier met hen bespreken.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dank. Steun voor de richting. Volgens mij is dit de juiste weg die we met elkaar moeten bewandelen. U noemde net heel terecht al eventjes dat het heel belangrijk is om open te zijn, dus dat ook warmtebedrijven inzage geven in de kosten die ze hebben. Dat zou ik vanuit hier nogmaals willen benadrukken. De minister gaf al aan dat hij die weg wil inslaan, maar ook vanuit hier wil ik aangeven dat het steun heeft om dat echt als voorwaarde neer te leggen.

Minister Jetten:

Dank. Dat zal ik meenemen. De minister van BZK en ik zullen er in ieder geval met onze twee departementen voor zorgen dat we al deze betrokken partijen op de noodzaak van transparantie wijzen en kijken hoe we met de twee departementen tot een goede oplossing kunnen komen.

Mevrouw Kröger (GroenLinks-PvdA):

Heel goed dat de minister met de VNG en de woningcorporaties om tafel gaat om te kijken hoe we de startmotor beter kunnen laten draaien. Voor mij is het belangrijk dat we met elkaar hier constateren dat als die startmotor niet goed draait, de rekening daarvoor in ieder geval niet kan komen te liggen bij mensen. Het gaat erom dat we dat gaan oplossen. Hoe dat financieel moet en met welk instrumentarium, of je inderdaad de WIS kan inzetten om aan de achterkant kosten te compenseren, zodat er makkelijker een lager vastrecht gevraagd kan worden, maakt mij niet uit, zolang maar helder is: die startmotor draait nu niet goed en de kosten mogen niet komen te liggen bij de mensen.

Minister Jetten:

Ja, dat moet de inzet zijn. Daarom citeerde ik net ook even uit die startmotor. Die afspraken zijn allemaal gemaakt om huishoudens te ontzien. Ik heb van onder anderen de wethouder in Amsterdam en het warmtebedrijf daar begrepen dat dit nog steeds hun inzet is. De drie lokale partners en de twee ministers moeten dus kijken hoe zij daar onderling uit kunnen komen zonder dat de huishoudens daar de dupe van worden.

De heer Vermeer (BBB):

De minister heeft het hier over de startmotor. Hij wil dat wij de auto al aanschaffen terwijl de startmotor naar ons idee niet werkt, of dat niet bekend is hoe die werkt. Ik vraag dus aan de ministers of wij naar hun mening wel klaar zijn om op dit moment te beslissen over deze wet. Er moet nog zo veel besproken worden met de warmtebedrijven. Ik weet dat de warmtebedrijven ons ook wel pushen om hier snel een besluit over te nemen, maar er is geen transparantie. De minister zegt zelf: we weten niet precies hoe het zit en we gaan het nog bespreken. Hoe kunnen wij als Kamer dan op een verantwoorde manier over deze wet beslissen, laat staan positief beslissen?

Minister Jetten:

Sterker nog, ik denk dat u als Kamer de sleutel in handen heeft om de komende tijd niet alleen de Wgiw, maar straks ook de Wet collectieve warmte echt met vaart te behandelen. Elk stukje van de puzzel dat wij hier met elkaar leggen, geeft immers meer richting en duidelijkheid voor de lokale partners. Zij weten dan onder welke spelregels en onder welke financiële voorwaarden ze die investeringen doen. De verschillende subsidie-instrumenten die we nu inzetten en het waarborgfonds dat eraan komt, gaan ook echt helpen om een deel van de financiële zorgen weg te nemen. Wat dat betreft denk ik dat de vraag van de heer Flach net een goede was. Ik zal proberen voor de stemmingen per brief nog een keer dat overzicht goed te schetsen. Ik hoop dat ook de heer Vermeer uiteindelijk het wetsvoorstel kan steunen als een stap in de goede richting.

De heer **Vermeer** (BBB):

Nog één vraag. Wat gaat er mis als wij het besluit over deze wet uitstellen tot het moment dat wij ook kunnen besluiten over de Warmtewet en daarvan de inhoud kennen, zodat wij weten waarover wij stemmen? Die twee worden steeds nadrukkelijk aan elkaar gekoppeld. Waarom moeten wij dan tegen de ene wet ja zeggen, terwijl wij nog niet weten wat er in het kader van de andere wet nog zal komen?

Minister **Jetten**:

Er zijn twee redenen om over deze wet nu al te beslissen, denk ik. Het is mogelijk om de twee wetten samen te doen. Maar als deze wet nu wordt aangenomen, geeft de minister naast mij de gemeenten een extra instrument in de gereedheidskist. De gemeenten vragen namelijk al lang om een instrument om veel meer te sturen op de collectieve voorzieningen die er in een wijk zijn, om te voorkomen dat er dubbel belastinggeld ingezet moet worden. De andere reden ziet veel meer op de nota van wijziging, waarin is opgenomen om op 1 januari aanstaande al een deel van de nieuwe tariefregeling te laten ingaan en dus ook een verlaging van de energierekening voor elkaar te boksen voor de mensen die aan een warmtenet gekoppeld zijn.

De heer **Erkens** (VVD):

Ik ben blij met de toezegging van de minister om op korte termijn te gaan kijken naar een oplossing voor de huishoudens die nu in de knel zitten. Om het concreet te maken: op welke termijn denkt hij de Kamer te kunnen informeren, ook gelet op de moties die op de korte termijn een oplossing willen zoeken? Als de minister iets gaat doen, ben ik benieuwd wanneer hij daarmee terugkomt.

Minister **Jetten**:

Ik zal proberen om u in de maand mei een brief te sturen. Dan houden wij ook druk op de gesprekken die moeten plaatsvinden. Eind mei zal mijn streven zijn.

De **voorzitter**:

Prima. Om 14.30 uur moet het volgende debat beginnen, dus ...

Minister **Jetten**:

Ja, voorzitter. Ik begin met de moties.

De motie op stuk nr. 21, ingediend door mevrouw Kröger, ligt een beetje in het verlengde van het interruptiedebat dat wij net hebben gehad. Ik vind het nu nog te vroeg om te zeggen dat we tot een financiële tegemoetkoming gaan komen en waar die uit gedekt zou moeten worden. Ik committeer me dus aan de inspanningsverplichting zoals net verwoord. De motie op stuk nr. 21 ontraad ik.

De motie op stuk nr. 22, eveneens ingediend door mevrouw Kröger, geef ik oordeel Kamer.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks-PvdA):

Dat vind ik toch een beetje ingewikkeld. De minister schetst net dat hij gaat praten en dat hij wil dat de startmotor aan de praat komt. Dat gaat over de uitrol van nieuwe warmtenetten. Maar we hebben nu te maken met mensen die geconfronteerd worden

met veel hogere prijzen. TNO heeft dat in kaart gebracht. We lezen in alle kranten de voorbeelden. De rekening komt nu dus al terecht bij de mensen. Ik wil gewoon een commitment van de minister dat hij met de gemeenten waar dit probleem bij die warmtenetten speelt, op zoek gaat naar een oplossing.

Minister Jetten:

Ja, maar ik committeer me er nog niet aan dat ik het moet oplossen. Ik vind dat deze motie te veel uitstraalt: gaat u lokaal maar achteroverleunen, het Rijk betaalt de rekening.

De voorzitter:

Prima. De motie op stuk nr. 23.

Minister Jetten:

De motie op stuk nr. 22 van mevrouw Kröger krijgt dus oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 23 van mevrouw Kröger krijgt ook oordeel Kamer. Van belang daarbij is dat warmtecoöperaties een keuze van de gemeenteraad zijn. Onderzoeken is niet een verplichting opleggen.

Dan de motie op stuk nr. 30 — de rest wordt door mijn collega gedaan — van mevrouw Postma. Het is slim om dit voor de behandeling van de Wet collectieve warmte uit te zoeken. De motie krijgt oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 31 van mevrouw Postma sluit aan bij het debat dat we net hadden over de startmotor, dus oordeel Kamer.

Dan de motie op stuk nr. 33 van de heer Vermeer. Vorige week hebben we daarover in het WGO over de Energiewet ook al van gedachten gewisseld. De Elektriciteitswet en de Gaswet lijken heel veel op elkaar. Daarom zitten zij in een geïntegreerd wetsvoorstel: de Energiewet. Warmtewetgeving en -ordening is een andere, daarom is er daarvoor een apart wetsvoorstel. Om die reden ontraad ik de motie op stuk nr. 33. Maar ik snap wel de oproep van de heer Vermeer om ervoor te zorgen dat de consument, ongeacht wat voor aansluiting die heeft, altijd hetzelfde type consumentenbescherming heeft. Daar moeten we echt voor waken. Bij de behandeling van de Wet collectieve warmte zal ik voor u nog een keer op een rij zetten hoe we die consumentenbescherming goed borgen.

Dan de motie op stuk nr. 34 van het confessionele smaldeel, zoals ze zelf zeiden. Het is een terechte oproep om te kijken of via de warmtebedrijven een deel van de kosten gedrukt kan worden. Hoe dat precies moet, gaan we onderzoeken. De motie krijgt oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 36 van mevrouw Beckerman vind ik een interessante gedachte voor het beter laten functioneren van de startmotor. Ik geef deze motie oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 38 van mevrouw Beckerman gaat mij nu iets te snel. 50% + 1% publiek eigenaarschap kan in heel veel verschillende vormen. In Gelderland zie je dat de provincie met een infrawarmtebedrijf een grote rol pakt. In andere provincies

doen gemeenten het meer zelf. Netbeheerders bekijken of ze hierin een rol kunnen spelen. Een HVC heeft bijvoorbeeld 40 verschillende publieke aandeelhouders. Ik worstel een beetje met wat mevrouw Beckerman precies vraagt in deze motie. Ik heb deze nu op ontraden staan, maar als het een oproep is aan gemeenten om vooral voor de publieke route te kiezen, dan doe ik die oproep graag vanaf de kathedr.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Wat we ermee bedoelen — daar heb ik in de eerste termijn best al veel over gezegd — is dat wij worstelen met de volgorde der wetgeving. We gaan eerst onder andere een aanwijzingsbevoegdheid regelen en pas daarna wetgeving maken die de betaalbaarheid moet borgen en die de collectieve kant moet regelen. Dan zit je met een hiaatperiode. Kun je niet vooraf als wetgever zeggen: dit is de richting die we in willen gaan? Bij betaalbaarheid willen we het nu echt borgen, maar eigenlijk hierbij ook. We vinden dit cruciaal. Zorg ervoor dat dit in de tussentijd ook alvast zo gaat werken.

Minister **Jetten**:

Ik denk dat ik in al mijn overleggen met de medeoverheden wel voldoende duidelijk heb gemaakt waar het wat het kabinet betreft naartoe gaat met de publieke warmtevoorzieningen. Dat weten ze lokaal. Op veel plekken zijn ze ook al in die geest aan het werk. Met name in een aantal steden met bestaande warmtenetten die kunnen worden uitgebreid of met veel hoogbouw gaat die overgangperiode of ingroeiperiode echt relevant zijn om de warmteprojecten van de grond te krijgen. Ik ga deze motie dan toch ontraden, maar wellicht vindt mevrouw Beckerman, gezien de brief die ik aan de heer Flach heb toegezegd, de motie volgende week overbodig dan wel houdt zij die aan. Maar dat zien we dan.

Voorzitter, ik ben er bijna, alleen de amendementen nog.

Het amendement op stuk nr. 19 van de heer Grinwis ziet erop dat de ACM een betere wettelijke basis krijgt om data te verzamelen. Met verwijzing naar het debat: oordeel Kamer.

Het amendement op stuk nr. 18, het gewijzigde amendement dus, van de heer Grinwis gaat over de wettelijke basis voor de kostengebaseerde tariefregulering. Ik wil allereerst de heer Grinwis hartelijk danken voor het splitsen van het amendement in twee amendementen. Dat helpt voor het overzicht. Ik kan de toelichting die de heer Grinwis nu bij het amendement op stuk nr. 18 heeft geschreven, ook beter volgen dan vorige week het geval was. Maar ik wijs de Kamer er vooral op dat dit uiteindelijk toch echt een politieke keuze is. Wilt u nu al via dit amendement een deel van de tariefregulering naar voren trekken of gaan we het straks in één keer doen bij de Wet collectieve warmte? Er leeft bij mij nog altijd een technisch bezwaar ertegen om nu een deel naar voren te trekken, omdat we dan de tariefregulering op leveranciersniveau moeten doen en het niet op warmtekavelniveau kan. Daar hebben de heer Grinwis en ik de vorige keer ook al uitgebreid over gesproken. Vanwege dat issue kies ik nog altijd voor in één keer goed bij de Wet collectieve warmte en ontraad ik het amendement op stuk nr. 18, maar wel met de toelichting die ik net gaf op de verbeterde tekst van de heer Grinwis in het amendement zelf.

Dat was het, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de minister van Binnenlandse Zaken, die precies vijf minuten de tijd heeft. U kunt het!

Minister De Jonge:

Dank u wel, voorzitter, voor dat vertrouwen. Dat is niet meer dan terecht, denk ik. Ik ga het proberen.

Het is goed dat we met elkaar zo intensief hebben gesproken over dit wetsvoorstel. Alle zorgen en vragen zijn ook alleszins begrijpelijk, ook omdat dit wetsvoorstel wordt behandeld in een context die deels nog niet bekend is. Tegelijkertijd is het wel terecht, denk ik, dat u dit voorstel nu behandelt en ook aanvaardt. We moeten dit wetsvoorstel niet te groot maken. Het gaat niet over een dwangwet; het gaat over een bevoegdheid voor gemeenten om een wijk aan te kunnen wijzen. Het is geen plicht, het is een bevoegdheid. Huishoudens worden ook niet gedwongen om op dat alternatief over te gaan. Ze hebben de keuze en kunnen zelf voor een ander duurzaam alternatief kiezen. Het gasnet gaat er wel uit, dat wel, maar men heeft de keuze om mee te doen of niet.

Dit wetsvoorstel draagt juist bij aan de betaalbaarheid. Betaalbaarheid is onze grootste zorg voor de energievoorziening naar de toekomst toe. Dit wetsvoorstel draagt daaraan bij, maar het is geen panacee. Het is een van de schakels, dus laten we het niet te groot maken. Maar laten we het ook niet te klein maken. Het is namelijk wel een essentiële schakel om het collectieve spoor van de transitie die tot de laagste maatschappelijke kosten leidt, ook daadwerkelijk te ondersteunen. Zonder deze wet stijgen de kosten voor ieder individu uiteindelijk meer, omdat er meer netcongestie bestaat en we langer afhankelijk blijven van het gas.

De heer Madlener schetste hoe hij zijn huis verwarmt met een warmtepomp en wat zonnepanelen. Voor heel veel mensen is dat inderdaad een prima manier van verwarmen. Dat blijft ook zo, maar het kan niet overal. Soms kan het wel, maar het kan niet overal. Soms past het fysiek niet. In wijken met veel hoge flats bijvoorbeeld is er onvoldoende ruimte. Soms laten oude woningen zich niet tot het gewenste niveau isoleren. Bovendien stroomt het elektriciteitsnet vol. De kosten voor het verzwaren van die netten betalen we met z'n allen. Alle aangeslotenen betalen dat samen.

Om onze energievoorziening samen betaalbaar te houden, is het van belang om te kiezen voor de oplossingen met de laagste maatschappelijke kosten. We moeten er ook voor zorgen dat die opties dan ook het meest aantrekkelijk zijn voor degenen die daar wonen en werken. In wijken met veel grondgebonden woningen, prima geïsoleerde woningen, is een warmtepomp gewoon logisch. Maar voor wijken met veel flats en dichte bebouwing is een warmtenet weer de beste optie, zeker als daar een duurzame warmtebron bij in de buurt is. In beide gevallen draagt deze wet eraan bij dat we de kosten en de overlast zo laag mogelijk houden.

In een all-electric wijk kan de netbeheerder prioriteren bij het verzwaren van de netten, weten huishoudens welke warmtepomp ze precies moeten kopen en kan het gasnet er op termijn uit. Dat leidt allemaal tot lagere kosten. Bij een warmtenet wordt de businesscase beter omdat het volloprisico kleiner wordt. Het bedrijf weet precies

voor welke omvang het moet investeren en daardoor kunnen warmtetarieven omlaag. In die wijken hoeft het gasnet daarom ook niet langer in stand te worden gehouden.

We kunnen het ook níét doen. We kunnen deze wet ook níét aannemen. Dat kan, maar dan worden de kosten dus uiteindelijk hoger voor iedereen. De kosten voor de transitie worden dan gewoon hoger. En waarschijnlijk zullen mensen dan ook pas later overgaan op een duurzame energievoorziening en dat is nogal risicovol. De gaskraan in Groningen gaat gewoon dicht. Dat is deze week nog eens extra duidelijk geworden. Zeker met oorlogen op twee continenten denk ik dat we er heel onverstandig aan doen om in de toekomst al te zeer afhankelijk te blijven van het buitenland. De gasprijzen gaan stijgen. Ga daar nu maar van uit. Als we dus onze mensen willen helpen, moeten we ze echt helpen met een energietransitie die ook betaalbaar is. Betaalbaarheid is een van de belangrijkste onderwerpen bij de bespreking van deze wet, en dat is ook logisch. Dat zal dus mijn tweede blok zijn. Maar ik wil beginnen met een ander blok, dat met name gaat over de participatie, dus hoe we hier mensen nou bij betrekken. Ik heb de vragen, moties en amendementen thematisch gebundeld; dan gaat het denk ik het snelst. Ik begin dus met participatie, dan ga ik naar de betaalbaarheid en dan naar een paar overige moties.

Allereerst vroeg mevrouw Postma: waarom gaan we participatie toch niet in instructieregels vervatten? Is dat toch niet duidelijker? Dan weet iedereen gewoon wat er van zijn gemeente mag worden verwacht. Welke mogelijkheden zijn er nou eigenlijk voor participatie? En wanneer is er nou eigenlijk genoeg geparticipeerd? Ik snap die vragen heel erg goed. Ik denk ook dat daarin in de wet best is voorzien. Allereerst heeft een burger op verschillende manieren en in verschillende fasen de mogelijkheid om zijn opvatting te geven bij de totstandkoming van de wijziging van het omgevingsplan. Gemeenten zijn gewend dat participatieproces op een goede manier in te richten, maar de Omgevingswet verplicht gemeenten ook tot participatie en instrueert hen, dus met een instructieregel, om daarover verantwoording af te leggen. Dat is dus een instructieregel die eigenlijk al bestaat in de Omgevingswet. De gemeenteraad oordeelt vervolgens of naar hun mening voldoende participatie en inspanningen hebben plaatsgevonden om dat te bereiken. Anders zullen zij niet instemmen. Colleges van B en W zullen dus streven naar een zo hoog mogelijke participatiegraad, aangezien zij zich daarover moeten verantwoorden. De gemeenteraad zal vragen: hoeveel gemeentes hebben er eigenlijk meegedacht over dit plan? De gemeenteraad zal natuurlijk alleen maar instemmen als er voldoende participatie en voldoende inspanning tot participatie is geweest, anders zegt de gemeenteraad: ga dat gesprek met die wijk maar overdoen. Het is van belang dat zo veel mogelijk mensen uit zichzelf mee willen doen met die aanpak en dat het sluitstuk uit de Wgiw eigenlijk alleen voor het laatste wagonnetje wordt gebruikt. Je zou eigenlijk moeten willen dat het inzetten van die bevoegdheid voor de meeste mensen in zo'n wijk niet hoeft, omdat het gewoon een totaal logisch besluit is, en slechts voor het laatste wagonnetje noodzakelijk zal blijken te zijn.

Er zijn voorbeelden van proeftuinen waar een participatiegraad van meer dan 95% is bereikt. Het kan dus. In die proeftuinen is heel veel geleerd over participatie. In het NPLW, het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie, zijn ook handreikingen ontwikkeld op basis van die ervaringen om gemeenten hierin te ondersteunen, zoals het stappenplan participatie. Dat wordt ook gebruikt. Daaruit blijkt dat participatie

uiteindelijk maatwerk is. Een verplichte participatiegraad of -vorm beperkt die mogelijkheid. Dat is een reactie op de vraag van mevrouw Kröger op dit punt, die de vorm van de participatie graag zou willen vastleggen. Ik denk dat dat uiteindelijk meer beperkingen oplevert dan dat het daadwerkelijk helpend is. Soms is het effectiever om bij elke bewoner langs te gaan. In andere gevallen is het effectiever om wijkbijeenkomsten te organiseren. En in een flatwijk met een groot verloop van huurders zal de discussie heel anders verlopen dan in een wijk met laagbouw en veel eigenaar-bewoners.

Verder kan een verplichte participatiegraad er ook voor zorgen dat de transitie juist wordt tegengehouden als er niet één maar meerdere laatste wagonnetjes zijn. Dat maakt dat dan de hele groep pas later op duurzame energie kan overstappen en daardoor juist op hogere kosten wordt gehouden. Ik denk dat het daarom niet wenselijk is om landelijk een verplichte participatiegraad voor te schrijven, omdat het de wijkaanpak minder uitvoerbaar maakt. Maar mochten mensen het er onverhoopt niet mee eens zijn, dan staat natuurlijk altijd nog de mogelijkheid van individuele rechtsbescherming open. Dat wil je allemaal voor zijn natuurlijk; je wil het juist aan de voorkant heel goed doen. Ik denk dat de waarborgen daarvoor in de Omgevingswet aanwezig zijn.

Dan de motie van mevrouw Postma, de motie op stuk nr. 29. Het nadeel van deze briljante indeling is wel dat ik een beetje door de nummers heen moet springen, voorzitter. De motie op stuk nr. 29 raakt hier ook aan. Die vraagt namelijk met medeoverheden te komen tot een loket waar huishoudens laagdrempelig terecht zouden kunnen tijdens en na hun overstap naar een collectieve warmteoplossing. Laten we ons gewoon even voor de geest proberen te halen hoe zoiets werkt en hoe zoiets gaat. Als een energiebedrijf van plan is een warmtenet te gaan aanleggen en de gemeente van plan is een aanwijsbevoegdheid in te gaan zetten, hoe doe je dat dan? Dan sla je je tent op in de wijk en dan ben je daar het gezicht van mensen in die wijk. Ik denk dat u met deze motie vraagt om ervoor te zorgen dat dit een herkenbaar gezicht is en geen digitaal loket, en dat mensen aanspreekbaar zijn en blijven op die transitie. Als u mij een beetje vrijlaat in de vorm waarin ik dat samen met de gemeenten het beste kan doen, laat ik het oordeel over deze motie aan de Kamer.

De motie op stuk nr. 32, ook van mevrouw Postma, verzoekt de regering om de participatie-uitgangspunten van de aardgasvrije wijken te gebruiken en op zo'n manier in te zetten dat het als resultaat heeft dat een grote meerderheid van de bewoners akkoord is. Dat is natuurlijk het doel, maar het is niet heel gemakkelijk om daar echt een resultaatsverplichting van te maken. Maar ik begrijp het wel. Je ziet namelijk, hoewel niet altijd, aan het resultaat ook of de participatie op een goede manier heeft plaatsgevonden. In sommige wijken zal dat altijd heel moeilijk zijn, maar in heel veel wijken moet het echt kunnen lukken. Gemeenten zijn daar juist hartstikke goed in. Ik laat het oordeel over deze motie dus graag aan de Kamer.

Dan het amendement-Erkens over het inkorten van de termijn. Omdat ik compleet wil zijn, ook in de amendementen, wil ik ook hierover het oordeel aan de Kamer laten. Dit is het amendement op stuk nr. 9, over de periode tussen het aanwijzen van de wijk in het omgevingsplan en de daadwerkelijke afsluiting van het gas. U wilt de

mogelijkheid tot inkorten van deze periode beperkt houden. Ik laat het oordeel daarover aan de Kamer.

De voorzitter:

Dat is het amendement op stuk nr. 20. U zei "stuk nr. 9", maar het is inmiddels stuk nr. 20 geworden, denk ik.

Minister De Jonge:

Zou het kunnen dat mijn administratie niet helemaal klopt? Ik kan het mij bijna niet voorstellen. Nee, dit ging over het amendement op stuk nr. 9.

De voorzitter:

O, dit was stuk nr. 9. Maar dat amendement was al voorzien van een ...

Minister De Jonge:

Dat is mij instructief doorgegeven vanuit de ambtenarenloge. Het woord "loge" doet overigens niet helemaal recht aan het zaaltje waarin ze zitten; het is eerder een zweethok. Maar het was wel duidelijk, dat wel. En daar gaat het om.

Voorzitter. Dan gaan we, met uw welnemen, naar het volgende blokje. Dat gaat over betaalbaarheid. Daarbij is een ander amendement-Erkens aan de orde. De heer Erkens strooit ermee, ook wel sinds hij kennis heeft genomen van de Nationale Politieke Index, is mijn indruk. Dit betreft het amendement op stuk nr. 20 van het lid Erkens, met overigens een kloeke lijst aan andere Kamerleden die er ook onder staan: Beckerman, Postma, Flach, Kröger. Dit is zo'n beetje het kernamendement van de behandeling van de Wgiw, want het brengt een wezenlijke verandering aan in hoe de Wgiw eruitzag. Daarin stond aanvankelijk "rekening te houden met"; dus bij het aanwijzen van de wijken moest je rekening houden met. Nu staat daar "het waarborgen van" de betaalbaarheid. Dat is echt een wezenlijke wijziging van de opdracht, de instructie, die we aan gemeenten meegeven. Het past ook heel erg bij de kleur van dit debat, omdat er op dit punt allemaal zorgen zitten bij alle fracties. Ik heb het oordeel over dit amendement al aan de Kamer gelaten. Het is iets gewijzigd; "verrijkt" zou de heer Flach wellicht zeggen, omdat er iets is gecopy-pastet uit een amendement van hem. Daarmee is het overigens ook een klein beetje ingewikkelder geworden; dat is ook wel zo. Wij hebben gewoon even tijd nodig om dit uit te werken.

Het was ook een vraag van de heer Flach hoe ik dat rekening houden met die 5% eigenlijk ga doen. Nou, het is sowieso nog best even een puzzeltje om dit amendement goed uit te werken. Ik kan dat toelichten en daarmee neem ik denk ik ook een zorg van mevrouw Postma weg. Dit wordt uiteindelijk uitgewerkt in een AMvB, namelijk het Besluit gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie, de Bgiw. Dat is een AMvB en wordt hier uiteindelijk natuurlijk voorgehangen met een zware voorhangprocedure. Het ware verstandig om dit te behandelen in combinatie met de Wcw, die tegen die tijd in de Kamer hoort te liggen. Dan passen die elementen weer buitengewoon goed op elkaar en kan de discussie over betaalbaarheid en wat mensen van ons mogen verwachten, prima in gezamenlijkheid worden hervat.

Mevrouw Beckerman brengt met niet aflatende trouw ook de betaalbaarheidsdiscussie te berde. Ik ga proberen om het zo overzichtelijk mogelijk toe te lichten. Mevrouw Beckerman zei: de minister noemt 17 miljard om kwetsbare

huishoudens te helpen. Ik heb gezegd: 17 miljard om de transitie in de gebouwde omgeving te versterken. Ik heb daarbij een lange lijst. Ik denk dat de voorzitter gaat ingrijpen als ik die helemaal voorlees, maar laat ik de heel grote brokken er even uit halen. Het gaat over ruim 3,5 miljard voor het Nationaal Isolatieprogramma. Het gaat over ruim 2 miljard voor de ISDE. Het gaat over bijna 3 miljard voor de maatschappelijk-vastgoedsubsidie. Het gaat over driekwart miljard voor het Warmtefonds. Het gaat over verschillende middelen voor de huursector, bijna een half miljard. Voor biobased bouwen is het 200 miljoen, voor de WIS 1,4 miljard, en voor de uitvoeringskosten van gemeenten 5,6 miljard. Zijn dat dan de middelen voor de kwetsbare huishoudens? Nee, niet alleen. Sterker nog, de grootste post voor kwetsbare huishoudens zit hier nog helemaal niet in, omdat ik die niet als zodanig heb meegerekend. Maar de afschaffing van de verhuurderheffing, en de NPA, de nationale prestatieafspraken die we met de corporaties hebben gemaakt, leiden uiteindelijk tot een investeringsvolume van zo'n 30 miljard, waarvan zo'n 19 miljard aan verduurzaming. Gaan corporaties dat ook echt besteden? Nou, dat zien we dus al gebeuren. Daar waar ze aan woningverbetering en -verduurzaming zo'n 8 miljard uitgaven in 2022, geven ze al bijna 13 miljard, en volgend jaar meer dan 13 miljard, uit aan woningverbetering en -verduurzaming. Kortom, de investeringen die we hebben afgesproken met de corporaties, doet men ook echt. Bij wie komen die terecht? Die komen terecht bij mensen met de laagste inkomens, want er is afgesproken dat voor hen geen huurverhoging geldt als hun huis is verbeterd. Kortom, juist voor mensen met de laagste inkomens doen we het allermeest. Dat is ook terecht.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Dat is natuurlijk heel knap. Je hebt eerst 13 miljard gehaald van huurders, namelijk met de verhuurderheffing. Vervolgens zeg je "we schaffen het af" en dan presenteer je het als een heel grote uitgave aan huurders. Dat wás al geld van huurders, aangezien ze dat zelf hebben opgebracht. Ik snap dat het waarschijnlijk niet meer in dit debat kan, maar ik zou toch graag een echte berekening zien van al die miljarden. Welk deel komt nou eigenlijk bij welke inkomensgroep terecht? Volgens mij gaat dit niet alleen maar over huurders. Dat is een heel belangrijke groep. Maar ik zou het ook graag per inkomensgroep percentueel in beeld willen zien, want ik vind dit wel echt zorgelijk. Als je het alleen maar over die totale miljarden hebt, dan weet je niet waar het precies aan uitgegeven wordt.

Minister **De Jonge**:

Fair. Fair. Ik doe dat heel graag, omdat ik denk dat u recht heeft op dat overzicht en omdat dat de discussie goed rationaliseert. In het verleden kwamen de subsidies die beschikbaar waren nogal bij de voorhoede terecht. Overigens is dat geen verwijt, want iedere grote transitie heeft een voorhoede nodig. Alleen, ik denk dat we inmiddels in de fase zitten waarin we iedereen moeten helpen die transitie door te maken. Met name middeninkomens en lage inkomens hebben daarbij de belangrijkste steun nodig. Ook qua uitgaven van alle subsidies die beschikbaar zijn, hanteren we dat principe. Als u mij de vraag stelt wie het meest profiteert van alle euro's die we ter beschikking stellen, is mijn stellige overtuiging dat met name de mensen met de laagste inkomens het meeste profiteren. En ja, de afschaffing van de verhuurderheffing vonden wij, denk ik, beiden al heel erg lang noodzakelijk. Maar die is toch maar gelukt. Zie wat daarvoor in ruil is afgesproken met de corporatiesector: de huurverlaging voor mensen met de laagste inkomens, en woningverbetering, juist

voor de mensen met de laagste inkomens. Dat is voor hen buitengewoon betekenisvol. Laten we dat niet kleiner maken dan het is. Dat is namelijk iets heel erg moois.

Voorzitter. Ik ga naar de vraag van mevrouw Postma: bij welk loket kunnen huishoudens terecht als zij een opvatting hebben over of een wijk wel of niet van het gas af moet? En waar kunnen ze later terecht als hun opvatting is dat de wijk van het gas af is gegaan omdat men dacht dat die waarborgen — dat zijn de waarborgen waar het amendement van de heer Erkens cum suis om vraagt — zouden uitwijzen dat het voor iedereen haalbaar en betaalbaar zou zijn, maar nu blijkt dat het in hun situatie helemaal anders uitpakt dan van tevoren was voorgespiegeld? Eén loket is, denk ik, best ingewikkeld, omdat verschillende gremia aan zet zijn, ook in formele zin. Ik wil toch even schetsen waar mensen terecht kunnen. Allereerst kunnen mensen natuurlijk terecht bij de gemeenteraad, in de voorbereiding. Dat is niet onbelangrijk. Het is heel belangrijk dat een gemeenteraad laagdrempelig en toegankelijk is en dat fracties zich laten aanspreken door mensen in een wijk, en daarmee de zorgen van mensen uit die wijk kunnen meenemen bij hun beoordeling van het collegebesluit. Het college zelf zal natuurlijk een participatietraject doorlopen waarbij mensen ook al betrokken kunnen zijn. Maar meer vanuit de optiek "waar kunnen mensen hun recht halen?", zeg ik: allereerst bij de lokale politiek. Daar is de lokale politiek ook voor. Dat is één.

Twee is: als de lokale democratie haar werk heeft gedaan, de belangenafweging is gedaan, de wijk is aangewezen en je vindt dat dat ten onrechte is geweest omdat er met jouw belang geen rekening is gehouden, dan staat natuurlijk de weg naar de bestuursrechter open. Ook een verzoek tot nadeelcompensatie kan overigens via de weg van de bestuursrechter. Afnemers van warmte kunnen terecht bij de ACM als ze vinden dat er te hoge marges en te hoge warmtetarieven worden gevraagd. Het niet-meer-dan-andersprincipe wordt straks vervangen door het niet-meer-dan-nodigprincipe. En natuurlijk gaat dat getest worden door de rechter; dat is onmiskenbaar zo. Er zal dan jurisprudentie volgen. Uiteindelijk leidt dat dus ook tot een vrij duidelijke basis waarop de ACM kan acteren en ook op grond waarvan burgers van tevoren kunnen inzien waar ze hun recht kunnen halen. Daarnaast zijn er natuurlijk klachtenprocedures bij warmtebedrijven. Je kunt naar de Geschillencommissie Energie stappen. Een belangrijk element van de Wcw is dat de warmtenetten straks overwegend in publiek eigendom zijn, waardoor het publieke belang van redelijke warmteprijsen beter geborgd zal zijn en ze dus ook weer in de gemeenteraad aan de orde kunnen komen. Een huurder kan, indien de verhuurder de warmte levert, naar de Huurcommissie. De warmte van het warmtebedrijf die wordt doorgeleverd, moet voldoen aan de maximumtarieven van de ACM. Als een huurder in betalingsproblemen komt door hogere warmtetarieven, dan ligt het in de rede dat de verhuurder een betalingsregeling treft. Dus dat zijn gewoon de formele mogelijkheden. Nou, in combinatie met uw motie van zonet — want dit zijn natuurlijk allemaal verschillende loketten, waar je ook maar weer net je weg in moet zien te vinden — stel ik mij voor dat dat gezicht in de wijk ook in staat is om mensen de weg te wijzen als zij hun recht willen halen. Ik denk dat het op die manier moet. Dus laten we gewoon intact laten wat er is, wat er bestaat en wat ook goed functioneert. Maar dat menselijke gezicht in de wijk, om mensen de weg te wijzen in dat soms toch een beetje donkere bos, is wel een hele mooie aanvulling, denk ik.

Dan het amendement op stuk nr. 17. Daar is al best veel over gezegd. Dat is van mevrouw Postma en gaat over rechtsbescherming in verband met hogere warmtetarieven, dus eigenlijk die compensatie. Er is best al veel gezegd over de uitvoerbaarheid. Ik ga daar straks zelf ook wat over zeggen, maar ik snap wel de worsteling waar mevrouw Postma mee zit. Je wilt namelijk dat mensen gewoon de stap durven zetten, dat mensen met een gerust hart en in vertrouwen die stap durven zetten, ook al is nog niet alles helemaal zeker. En voor mensen met hoge inkomens is dat gewoon makkelijker dan voor mensen met een laag inkomen. Waar kunnen die mensen dan terecht? Dat is eigenlijk de zoektocht van de hele Kamer, maar zeker ook die van mevrouw Postma. Daar is dit amendement denk ik niet het goede antwoord op, maar ik snap wel dat u met dit amendement aan de slag bent gegaan. Het is niet het goede antwoord; daar moet ik eerlijk in zijn. Dat heeft te maken met de dekking die ontbreekt, want compensatie kost heel veel geld. Dat heeft er ook mee te maken dat op individueel niveau gewoon niet iedereen gecompenseerd kan worden, en dat ik in de manier waarop dit is vormgegeven ook niet zie hoe dit uitvoerbaar zou kunnen worden gemaakt voor gemeenten. Het is gewoon te moeilijk. We overvragen de overheid, denk ik, als we dit van de overheid zouden vragen. Dus ik ga het wel ontraden.

De heer **Madlener** (PVV):

We hebben net een heleboel wegen gehoord waarlangs je als burger je recht kan halen. Ik ben eerlijk gezegd de draad al kwijt, en ik denk dat in de praktijk die wegen ook heel erg onbegaanbaar zullen blijken. Maar afgezien daarvan, als je als burger zegt "weet je wat, ik ben het gewoon helemaal zat; ik krijg mijn recht niet; ik ben het gewoon zat, sluit mij maar af", dan hebben we net gehoord dat je daar een rekening voor gepresenteerd krijgt. Ik denk toch dat het belangrijk is dat als een burger het recht heeft om afgesloten te worden, dat geen geld moet kosten. Kan de minister mij een indicatie geven van wat de minister redelijk vindt? Wat is de inzet van de minister bij de volgende wetsbehandeling? Wat is nou redelijk voor de burger die de vrijheid heeft om te zeggen: "Ik stop ermee. Ik zet gewoon mijn airco of verwarming aan. Bekijk het maar met je warmtenet. Ik doe niet meer mee"? Dat recht moet betaalbaar zijn. Ik wil de minister vragen om daar nu toch al een idee over te geven.

Minister **De Jonge**:

Nou, dat ga ik niet doen, omdat dat natuurlijk een onderdeel is van de Wcw. Ik ga wel iets anders zeggen. Kijk, we hebben denk ik wel het misverstand uit de wereld geholpen dat deze wet zou verplichten om over te stappen op een warmtenet. Dat doet deze wet niet. Deze wet geeft de mogelijkheid aan gemeenten om heel ver in de tijd een wijk van het gas af te halen, zodat er duidelijkheid wordt gegeven over op welk warmtealternatief er moet worden overgestapt. Stel dat dat niet een individuele oplossing zou zijn met een warmtepomp, maar een warmtenetoplossing, dan heeft iedere burger het recht om te zeggen: nee dank u, ik doe niet mee. Dat kan. Dat is juist de vrijheid die in deze wet zit. Als je eerst hebt gezegd dat je wel meedoet en je later om welke reden dan ook zegt dat je niet meedoet, moet er een opt-out zijn. Die opt-out is niet helemaal gratis natuurlijk, omdat er eerst iemand van uit is gegaan dat je wel mee zou doen. Die heeft op grond van het feit dat je wel mee zou doen, natuurlijk investeringen moeten doen. Je kunt dus niet om niet zeggen: ik doe niet meer mee. Dat gaat niet. Daarvoor moet natuurlijk een fair tarief worden gevraagd. Het uitgangspunt van de Wcw is überhaupt dat het niet meer mag kosten dan nodig

is. Ik denk dat deze vraag het beste beantwoord kan worden op het moment dat de Wcw door de Kamer behandeld wordt.

De heer **Madlener** (PVV):

Ik hoor dat er vrijheid is voor de burger om wel of niet mee te doen, maar tegelijkertijd zegt de overheid: "Ik ga uw gaskraan dichtdraaien en u mag uw open haard ook niet meer gebruiken. Het stroomnet is ook al een beetje overbelast in deze wijk; dat gaan we ook niet aanpakken, want er komt immers een warmtenet." Die vrijheid is dan toch wel zo klein dat ik dat eerlijk gezegd geen vrijheid meer noem. Daarbij hoor ik dat investeringskosten terugverdiend moeten worden. Ik hoor al over zeer hoge rekeningen; dat ervaart de burger als een enorme boete om niet mee te doen. Dat vind ik echt zorgelijk. Die vrijheid die de minister hier schetst, is een schijnvrijheid. Dat is niet de vrijheid die mijn partij voor ogen heeft.

Minister **De Jonge**:

Maar dan ga ik toch iets kritischer zijn. Van de vrijheid die de heer Madlener suggereert, maak je dan wel gebruik op andermans kosten. Stel dat er in een wijk wordt overgestapt op een alternatieve warmtevoorziening. Zou u dan voor dat achterste wagonnetje, voor die ene persoon in de wijk die zegt "ik doe niet mee", het hele gasnet willen onderhouden? Zou u dat voor die ene persoon willen waarborgen? Dan jaag je toch de hele buurt, sterker nog iedereen, eigenlijk alle deelnemers, op kosten voor die ene persoon die zegt: ik doe niet mee. Wat is dan die vrijheid als je die rekening voor de vrijheid bij de buurman naar binnen schuift?

De heer **Madlener** (PVV):

Ik hoor dat het hier gaat om miljarden, miljarden, aan subsidies om überhaupt die warmtenetten aan te leggen. Ik denk dat het onderhouden van het gasnet, dat we al hebben, een stuk voordeliger is dan die miljarden aan subsidies die we met z'n allen moeten ophoesten. Het is geen gratis geld, maar belastinggeld van de burgers. Dat is wat hier uitgegeven wordt, terwijl een gasnet dat er al ligt en nog jaren meekan, uit de grond gehaald moet worden. Dat is toch pure kapitaalvernietiging?

Minister **De Jonge**:

De miljarden die ik zojuist opsomde, zijn bedoeld om de hele transitie te begeleiden en om te helpen bij isolatie. Dat gaat niet alleen over warmtenetten. Dat is om iedereen in de gelegenheid te stellen om uiteindelijk allemaal aan een lagere energierekening te komen. De heer Madlener lijkt uit te gaan van het idee dat dat gas nog decennialang geleverd gaat worden, which ain't true. Dat weet iedereen. Het wordt onzekerder. We worden in toenemende mate afhankelijk van het buitenland als we denken daarmee door te kunnen gaan, want de Groningse gaskraan gaat dicht. Het wordt ook duurder. Dat zegt iedereen die verstand heeft van de ontwikkelingen op de energiemarkt. En wat niet sociaal, eerlijk en rechtvaardig is, is voor die paar mensen in de wijk een gasnet onder de grond te laten zitten en de rekening voor dat ik-doe-niet-meer-meedrag bij anderen naar binnen te schuiven. Dat is gewoon niet eerlijk. We moeten er ook wel kritisch over zijn op het moment dat dit soort opties daadwerkelijk als een serieus alternatief in de lucht wordt gehouden.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Toen minister Jetten klaar was met praten, dacht ik: misschien kunnen we de wet toch wel enigszins positief voorleggen aan onze fractie, maar hoe langer ...

Minister **De Jonge**:

Nee hè. Hoe gaat deze zin aflopen?

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ja, deze zin gaat pijnlijk aflopen. Hoe langer ik naar minister De Jonge luister, hoe minder overtuigd ik raak.

Minister **De Jonge**:

Doe het de volgende keer gewoon alleen, minister Jetten.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Dat is misschien niet zo'n heel gekke suggestie.

Minister **De Jonge**:

Nou, dat is nergens voor nodig.

De **voorzitter**:

Laten we het een beetje gezellig houden.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

In 2020 is er een motie van ons aangenomen die de regering verzoekt woonlastenneutraliteit voor kopers en huurders te garanderen. Dat vonden wij toen echt heel belangrijk — nu nog steeds — en we waren er heel erg blij mee. Maar dan zie ik de reactie op het amendement van mevrouw Postma. Ik snap wat er wordt gezegd over de techniek, dat die moet kloppen. Maar de minister zegt: ja, maar het kost heel, heel veel geld om mensen te compenseren. Dan is er toch helemaal niks gedaan met dat aangenomen voorstel? Het is toch een heel groot probleem als we nu constateren dat mensen er zo hard op achteruit zijn gegaan dat het amendement-Postma heel, heel veel geld — dat waren de woorden van de minister — zou kosten?

Minister **De Jonge**:

Ik denk dat het gewoon een kwestie is van eerlijk zijn: wat kan een overheid wel en niet waarmaken? Een individuele garantie op woonlastenneutraliteit kan een overheid niet waarmaken. Dit amendement is daarmee gewoon niet uitvoerbaar. Tegelijkertijd snap ik de zoektocht van de Kamer heel goed — die delen we ook — om ervoor te zorgen dat we wel degelijk waarborgen bieden. Daarom heb ik het amendement-Erkens, waar overigens ook uw naam onder staat, en die van mevrouw Postma en anderen, een wezenlijke wijziging van de wet genoemd, omdat "rekening houden met de betaalbaarheid" wordt "waarborgen van de betaalbaarheid". Dat is een wezenlijke wijziging van deze wet. Maar doe je dan op wijkniveau. Bij de vaststelling van het omgevingsplan beoordeel je op wijkniveau of er voldoende is voldaan aan de waarborgen die nodig zijn om het voor mensen betaalbaar te houden. Maar een individuele garantie op woonlastenneutraliteit is niet te geven.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Ik ga het nog één keer proberen, op een andere manier. De minister zegt de hele tijd tegen de heer Madlener: "Ja, maar wacht eens even: als u nu niet instemt, wordt het een gigantisch probleem. Het wordt dan allemaal heel veel duurder." Voor dit gedachte-experiment ga ik er even van uit dat de minister daar gelijk in heeft. Stel, je wil dat scenario voorkomen. Hoe voorkomt de minister dat mensen zeggen dat ze

niet meer meedoen? Je moet dan toch, om met de woorden van minister Van der Wal te spreken, met een woest aantrekkelijk aanbod aan de deur komen? Daar zit precies ons punt. Hoe aantrekkelijker je het maakt, hoe minder weerstand er is. Het is de afgelopen jaren onaantrekkelijk geweest, wat heeft geleid tot minder draagvlak. Zorg dat je het aantrekkelijker maakt als je zo'n fan bent van de wet, zeg ik tegen het kabinet. Kom met de oplossing, juist voor de mensen die hierdoor straks andere belangrijke dingen in het leven moeten laten.

Minister De Jonge:

Ik ben het er eigenlijk mee eens dat het een aantrekkelijk aanbod zal moeten zijn, woest aantrekkelijk zelfs. Anders gaan mensen natuurlijk niet meedoen en raken ze daar natuurlijk niet enthousiast over. Maar het moet ook een eerlijk aanbod zijn. Ik denk dat mijn aarzeling zit bij een individuele garantie op woonlastenneutraliteit. Maar dat aantrekkelijke aanbod maken we juist mogelijk met het waarborgfonds en met allerlei subsidies om die warmtenetten goedkoper te maken. Dat maken we mogelijk met de Wcw, die naar een andere kostprijsberekening gaat. Daarbij is "niet meer dan nodig" het uitgangspunt, in plaats van de koppeling aan de gasprijs. Dat zijn allemaal stappen die heel erg helpen om dat aanbod steeds aantrekkelijker te maken, misschien zelfs tot het niveau dat u het "woest aantrekkelijk" kan gaan noemen.

De voorzitter:

We hebben nog iets van tien moties en twee amendementen te gaan.

Minister De Jonge:

Kortom, we zijn best een eind.

Mevrouw Postma vroeg wanneer iemand recht heeft op nadeelcompensatie. Het uitgangspunt is dat iedereen bijdraagt aan de publieke doelen. De algemene betaalbaarheid wordt geborgd in de instructieregels. Voor onevenredige gevallen is er de nadeelcompensatieregeling, die sinds 1 januari is gecodificeerd in de Awb, de Algemene wet bestuursrecht. Nadeelcompensatie is de vergoeding van schade die de overheid veroorzaakt in de uitoefening van haar publiekrechtelijke taak of bevoegdheid die uitstijgt boven het normaal maatschappelijk risico en die iemand onevenredig zwaar treft in vergelijking tot anderen. Dat de energietransitie kan leiden tot andere kosten is voor de meeste burgers een onderdeel van het normale risico. Bij "onevenredig zwaar treffen" kunt u denken aan een gebouweigenaar die heel veel meer kosten moet maken dan anderen. Dit kan bijvoorbeeld spelen als je midden in een Vinex-wijk in een historische boerderij woont en heel veel meerkosten moet maken dan een ander om te kunnen worden aangesloten, of om afgesloten te kunnen worden van het gas; zo is het eigenlijk. De voorbereiding van de wijkaanpak zorgt dat burgers niet overvallen worden. Als een gemeente kiest voor een betaalbare wijkaanpak, zal hooguit een beperkt aantal eigenaren de behoefte voelen om een beroep te doen op nadeelcompensatie en er ook daadwerkelijk recht op hebben. Ik denk dat ik het daarmee heb toegelicht.

Dan een hele ingewikkelde, maar wel een terechte vraag: hoe komt de combinatie van de besluitvormingsprocessen van de Wcw en van de Wgiw op lokaal niveau bij elkaar? Dat was een vraag van mevrouw Postma. Het uitgewerkte kavelplan op grond van het wetsvoorstel Wcw dient als onderbouwing voor een wijziging van het

omgevingsplan zoals bedoeld in de Wgiw. Hier zijn onder andere de bandbreedtes voor de warmtetarieven in opgenomen, zodat de gemeenteraad kan toetsen of de aanpak betaalbaar is voordat het omgevingsplan daadwerkelijk wordt gewijzigd. De gemeenteraad moet zowel met het kavelplan als met het omgevingsplan instemmen. Mocht een businesscase veranderen nadat door de gemeente is ingestemd met het uitgewerkte kavelplan, dan moet het warmtebedrijf het uitgewerkte kavelplan wijzigen en is opnieuw instemming nodig van de gemeenteraad met deze wijziging. Het warmtebedrijf doet na het wijzigen van het omgevingsplan de bewoners en de gebruikers een aanbod, een woest aantrekkelijk aanbod, met de definitieve bandbreedte voor de tarieven. De bewoners kunnen dan aangeven of ze wel of niet meedoen. Het warmtebedrijf kan hier dan niet meer van afwijken. De eerste drie jaar vanaf de start van de warmtelevering kan het warmtebedrijf niet méér in rekening brengen dan het maximumtarief van de bandbreedte. Als de kosten veel hoger uitvallen dan deze indicatie, zijn deze extra kosten de eerste drie jaar dus voor rekening van het warmtebedrijf. Dat komt, denk ik, al tegemoet aan de denkrichting in het amendement over het waarborgen van de betaalbaarheid.

Dan de motie op stuk nr. 24 over Q3 of K3; daar heeft de heer Erkens nog een anekdote over, maar die zal hij straks zo meteen zelf wel vertellen, denk ik. De motie verzoekt de regering om met onder andere energieleveranciers uit te werken of en hoe leasecontracten voor verduurzamingsinvesteringen zouden kunnen worden ingezet. Dat is echt een nieuwe vorm. Woningeigenaren kunnen een warmtepomp kopen of huren en dat huren wordt dan ook wel leasen genoemd. Dat leasen kan op zich ook wel nadelen hebben. Het gaat er hierbij om dat we kijken hoe leasecontracten voor verduurzamingsinvesteringen zouden kunnen worden ingezet om huishoudens te ondersteunen in de verduurzaming van hun woning en hoe we dat beter inpasbaar kunnen maken in de regelingen zoals ze er zijn. Ik ga daar graag mee aan de slag en ik kan er in het derde kwartaal een reactie op doen toekomen.

De voorzitter:

Dus krijgt die oordeel Kamer.

Minister De Jonge:

Ja, oordeel Kamer.

Dan de motie op stuk nr. 25. Daarin wordt de regering verzocht om samen met medeoverheden tot een deur-tot-deuraanpak te komen om huishoudens proactief te ontzorgen. Ik laat het oordeel daarover aan de Kamer. Er is al veel geregeld middels het energieloket en verbeterjehuis.nl, maar het is heel erg belangrijk dat die wijkgerichte aanpak vorm gaat krijgen. Overigens, de wet die we vandaag vaststellen, helpt daar ook weer bij. Duidelijkheid geven aan een wijk, in de zin van "dit is een warmtenetwijk en dit is een warmtepompwijk" en daarbij helpen hoe je dan van nu naar straks komt, moet in sommige wijken echt deur voor deur. Ik laat over deze motie graag het oordeel aan de Kamer.

Dan het amendement op stuk nr. 11 van de vorige keer. Dat was toen ontraden. Toen dacht de heer Flach: maar dat gaat zomaar niet; weet je wat, ik maak er gewoon twee amendementen van om te kijken of ik dan mijn kansen kan vergroten. En dat blijkt dus zo te zijn. Het amendement op stuk nr. 11 van de vorige keer zijn nu de amendementen op de stukken nrs. 15 en 16 geworden. Het amendement op stuk

nr. 15 blijf ik ontraden, eigenlijk om de redenen die ik de vorige keer heb genoemd. Korthedshalve: u wilt hier instructieregels geven waar de Omgevingswet geen grondslag voor biedt. U mag op dit punt geen instructieregels geven. Het amendement op stuk nr. 16 kan dan weer wel. Op dat punt kun je wel instructieregels geven. Dus daarover laat ik graag het oordeel aan de Kamer.

Dan kom ik op de motie op stuk nr. 35.

De voorzitter:

Dan slaat u wel de moties op de stukken nrs. 26, 27 en 28 over, hè.

Minister De Jonge:

Die sla ik niet over, maar ik heb zo'n hele sierlijke weg om door het bos heen te gaan.

De voorzitter:

Wij volgen u. Meneer Flach, uw amendement heeft oordeel Kamer gekregen.

Minister De Jonge:

Eén van de twee.

De heer Flach (SGP):

Toen zich twee weken geleden het trieste feit voordeed dat het amendement op stuk nr. 11 ontraden werd, heb ik gezocht naar alternatief onderdak voor de ideeën erin. Die dacht ik eerst gevonden te hebben in het amendement op stuk nr. 15, maar uiteindelijk was de gastvrijheid van de heer Erkens zo groot dat ik het kon onderbrengen in het amendement op stuk nr. 12. Dus het amendement op stuk nr. 15 is of zal worden ingetrokken.

Minister De Jonge:

Dan trek ik ook mijn oordeel in natuurlijk. Dan houd ik louter een oordeel Kamer over bij het amendement op stuk nr. 16. Zo kan het dus ook.

Dan kom ik op de motie op stuk nr. 35. Daarin wordt de regering verzocht om bij de uitvoering van de Wgiw tot een plan te komen om het niet-meer-dan-andersprincipe individueel te garanderen. Deze motie moet ik ontraden. We hebben net al een debatje gehad waarin de argumenten zaten voor het waarom.

De motie op stuk nr. 37 verzoekt de regering onderzoek te doen of het individueel bedrag van de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen toereikend is. Het oordeel over die motie wil ik aan de Kamer laten. We zijn op dit moment aan het onderzoeken hoe we de SVOH geschikter kunnen maken. Daarnaast willen we per 2025 alle subsidies voor in pandige kosten bij warmtenetten, dus ook die voor particuliere verhuurders, gaan bundelen in een regeling. Deze motie kan prima worden meegenomen in die lopende projecten. Dus ik wil het oordeel over deze motie aan de Kamer laten, ondanks het feit dat mevrouw Beckerman net iets heel onaardigs heeft gezegd.

Dan de motie op stuk nr. 39. Daarin wordt de regering verzocht om de mogelijkheid tot gebouwgebonden financiering van woningen te versnellen, zodat bij de aanleg

van warmtenetten woningen meteen optimaal geïsoleerd en verduurzaamd kunnen worden. Daarover wil ik graag het oordeel aan de Kamer laten. Begrijpt u mij niet verkeerd, ik ben ook zeer voor die gebouwgebonden financiering. Ik heb vorige keer alleen al in alle eerlijkheid toegelicht dat het zo allemachtig ingewikkeld is om voor elkaar te krijgen. Overigens hebben we in de tussentijd natuurlijk niet stilgezeten. We hebben namelijk de renteloze leningen bij het Nationaal Warmtefonds geïntroduceerd. Je kunt je hypotheek nu verhogen met een verduurzamingslening. We doen dus juist van alles om gebouw eigenaren te helpen. Maar deze moet ook nog in het laatste, dus dit gaan we ook nog doen. De motie op stuk nr. 39: oordeel Kamer.

De heer **Paternotte** (D66):

Is de minister dan ook bereid om capaciteit in te zetten om ervoor te zorgen dat we dat sneller voor elkaar kunnen krijgen?

Minister **De Jonge**:

Ik vermoed dat u dat bestelde met deze motie, toch? Ik laat het oordeel dus aan de Kamer. Ik denk dat als de motie wordt aangenomen, en mijn ragfijne politieke gevoel zegt dat die wordt aangenomen, wij in de benen zullen moeten komen en mensen elders uit het pand moeten trekken om hiervoor achter de typemachine te kruipen. Dan sneuvelt er wel iets anders waar u waarschijnlijk ook ooit een motie voor had ingediend, maar dat lichten we dan daarna wel toe.

De motie op stuk nr. 40 verzoekt de regering de rijkssubsidies voor verduurzaming te versimpelen en meer met elkaar in lijn te brengen. Dat zou natuurlijk fantastisch zijn, dus ik ga de hoofdlijn van deze motie zeker volgen. Ik wil die versimpeling ook. Er stond ook "met elkaar in lijn te brengen, zodat alle huiseigenaren voor dezelfde ingrepen recht hebben op dezelfde subsidie". Ik heb juist onlangs met Hans Vijlbrief de mogelijkheden voor de Groningers heel ferm verruimd. Dat wil ik ook zo houden. Ik wil dat onderscheid tussen Groningen en de rest van Nederland zo houden, omdat we daar ruim twee derde meebetalen aan alle verduurzamingsmaatregelen. Dat kunnen we ons voor de rest van Nederland niet veroorloven, maar voor Groningen is het zeer terecht.

De **voorzitter**:

En dus?

Minister **De Jonge**:

Met deze interpretatie krijgt de motie op stuk nr. 40 oordeel Kamer. De heer Jetten fluistert mij in, zeg ik in de richting van de heer Erkens: kijk nog eventjes op verbeterjehuis.nl. Daar kun je namelijk al een hele tijd alles vinden wat je hartje begeert.

Ik ben inmiddels bij het blokje overig of varia aangekomen, dan weet u dat het bijna ten einde is. De motie op stuk nr. 27 verzoekt de regering spoedig te voorzien in een modernisering van het huurrecht. Het is de aanmoediging du jour van de heer Grinwis. Sterker nog, het hele confessionele smaldeel staat hieronder. Dat is bepaald indrukwekkend en daar ben ik natuurlijk niet tegen bestand. Het oordeel laat ik hierbij aan de Kamer.

De motie op stuk nr. 26 verzoekt de regering te komen tot een helder afgebakende en juridisch bindende vergewisplicht. Ik laat ook hier het woord aan de Kamer, al was het maar om de schoonheid van het woord "vergewisplicht". Ik laat het oordeel aan de Kamer, bedoel ik. Ik laat altijd het woord aan de Kamer, maar hier ook het oordeel.

De motie op stuk nr. 28 verzoekt de regering de AMvB onder de Wgiw, het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie, in voorhang te brengen gelijktijdig met, of na, de indiening van het wetsvoorstel Wet collectieve warmte. Ik had al gezegd dat dat een buitengewoon verstandige gedachte is, dus ik laat ook hierbij het oordeel aan de Kamer.

Dat was het alweer, voorzitter.

De voorzitter:
Het vloog voorbij.

Minister De Jonge:
Het vloog voorbij. Dat is vaker zo als je het heel fijn hebt met elkaar.

De voorzitter:
Dat is altijd het geval.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:
Dinsdag gaan we stemmen over de wet, de amendementen en de moties.

Mevrouw Postma (NSC):
Mag ik hierbij het verzoek doen om dinsdag over de moties en de amendementen te stemmen en een weekje te wachten met de stemming over de wet? Er zijn flink wat zaken ingediend. Ik wil graag goed kunnen kijken wat er wel en niet is aangenomen en hoe dat eventueel de wet verandert.

De voorzitter:
Ik kijk even naar vak K of dat de bewindspersonen in de problemen brengt. Ze zitten dermate te lachen dat dat niet het geval zal zijn.

De heer Paternotte (D66):
Ik wil de Griffie vragen om de ondertekening van de motie op stuk nr. 40 aan te passen naar Paternotte en Bontenbal. Ik vraag dit voor een vriend.

De voorzitter:
We zullen dit wijzigen. Even voor de goede orde: we gaan dus dinsdag stemmen over de amendementen en de moties en dan houden we het nog een weekje spannend met de wet zelf. To be continued.

Ik wens u veel succes met uw commissiedebat Energieraad. Daar kunt u gewoon doorpraten, alsof er niks gebeurd is. U kunt gewoon hier in het midden gaan zitten,

want het is toch een neverending gesprek dat u met z'n allen heeft op dit onderwerp. Een permanente seance, hoor ik. Ik wil geen spelbreker zijn.

Ik schors enkele minuten en dan gaan wij ondertussen weer verder met een geheel ander debat. Ik dank de beide bewindspersonen uiteraard.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.